

Crna Gora
Zavod za školstvo

**Godišnji izvještaj o kvalitetu rada obrazovno-vaspitnih
ustanova
2014**

Februar, 2015.

Sadržaj:

Osnovna statistika	5
Evaluirane ključne oblasti	6
Pregled postignuća po nivoima obrazovanja	6
Spisak škola u kojima je realizovan nadzor 2014.	8
1. Upravljanje i rukovođenje školom/ustanovom	10
Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti.....	10
Grafički prikaz kvaliteta	11
Prednosti:.....	11
Nedostaci:.....	12
Preporuke:	13
2. Kadrovski, materijalni, tehnički i bezbjednosni uslovi rada škole/ustanove	15
Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti.....	15
Grafički prikaz kvaliteta	16
Prednosti:.....	16
Nedostaci:.....	17
Preporuke:	17
3. Etos škole/ustanove.....	19
Opšta procjena postignuća ključne oblasti.....	19
Grafički prikaz kvaliteta	20
Prednosti:.....	20
Nedostaci:.....	21
Preporuke:	21
4. Podrška koju ustanova pruža djeci – učenicima	22
Opšta procjena postignuća ključne oblasti.....	22
Grafički prikaz kvaliteta	23
Prednosti:.....	23
Nedostaci:.....	24
Preporuke:	25
5. Saradnja škole sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom sredinom.....	27
Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti.....	27
Grafički prikaz kvaliteta	28
Prednosti:.....	28
Nedostaci:.....	29

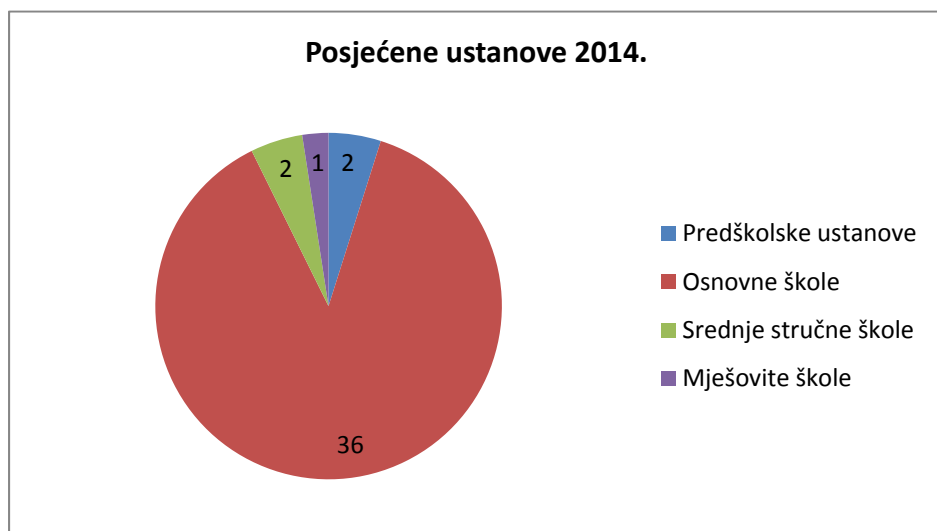
Preporuke:	29
6. Postignuća znanja i vještina učenika/učenica prema obrazovnim standardima	30
Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti.....	30
Grafički prikaz kvaliteta	31
Prednosti:.....	31
Nedostaci:.....	32
Preporuke:	33
7. Analiza kvaliteta po predmetima	35
Biologija.....	35
Prednosti:.....	35
Nedostaci:.....	35
Preporuke:	36
Likovna kultura.....	37
Prednosti:.....	37
Nedostaci:.....	38
Preporuke:	39
Engleski jezik.....	41
Prednosti:.....	41
Nedostaci:.....	42
Preporuke:	43
Istorija	45
Prednosti:.....	45
Nedostaci:.....	46
Preporuke:	47
Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost	49
Prednosti:.....	49
Nedostaci:.....	50
Preporuke:	51
Francuski jezik	52
Prednosti:.....	52
Slabe strane:	52
Preporuke:	52
Hemija	53
Prednosti:.....	54
Nedostaci:.....	54
Preporuke:	55

Albanski jezik	56
Prednosti:.....	56
Nedostaci:.....	56
Preporuke:	56
Geografija.....	57
Prednosti:.....	57
Nedostaci:.....	57
Preporuke:	59
Fizika	60
Prednosti:.....	60
Nedostaci:.....	60
Preporuke:	61
Fizičko vaspitanje.....	62
Prednosti:.....	63
Nedostaci:.....	63
Preporuke:	63
Matematika	64
Prednosti:.....	64
Nedostaci:.....	65
Preporuke:	66
Informatika	68
Prednosti:.....	68
Nedostaci:.....	68
Preporuke:	68
Njemački jezik	69
Prednosti:.....	69
Nedostaci:.....	69
Preporuke:	70
Muzička kultura.....	71
Prednosti:.....	71
Nedostaci:.....	72
Preporuke:	72

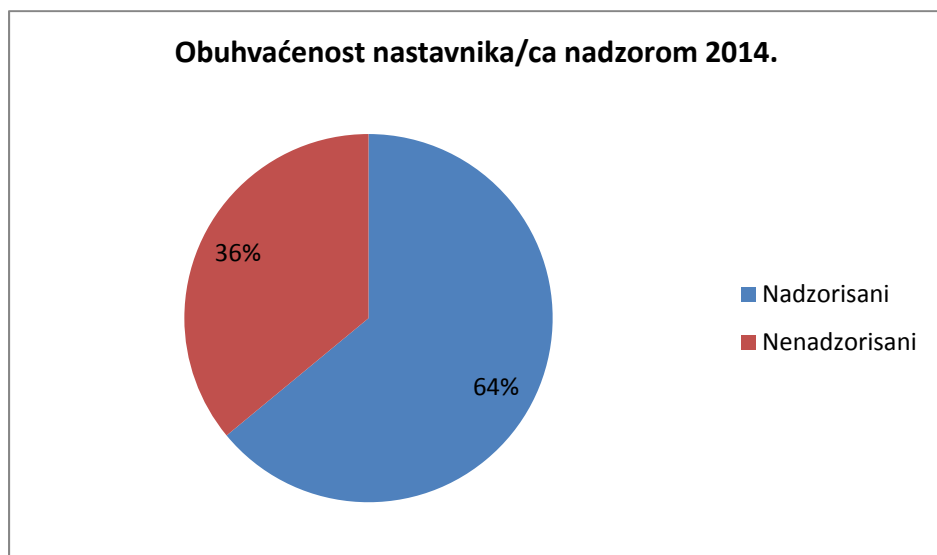
Osnovna statistika

Odsjek za utvrđivanje kvaliteta Zavoda za školstvo je 2014. godine realizovao utvrđivanje kvaliteta u 41 obrazovno-vaspitnoj ustanovi, i to:

- predškolske ustanove – 2
- osnovne škole – 36
- srednje stručne škole – 2
- mješovite škole – 1

Tokom 2014. Nadzornici/ce su posjetili 407 nastavnika/ca od ukupno 633 odnosno 64,30% . Posjećeno je 582 časa i napisano je 532 izvještaja, od kojih je 248 za ključne oblasti, a 284 za predmete.

Evaluirane ključne oblasti

Prema Pravilniku o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama i Metodologiji za eksternu evaluaciju obrazovno-vaspitnog rada, utvrđivanje kvaliteta se vrši u sedam ključnih oblasti razrađenih po indikatorima kvaliteta: Kvalitet upravljanja i rukovođenja ustanovom; Kvalitet kadrovskih, materijalnih, tehničkih i bezbjednosnih uslova rada; Etos ustanove; Podrška koju škola pruža učenicima/cama; Saradnja sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom zajednicom; Nastava i učenje (po predmetima); Postignuća znanja i vještina prema obrazovnim standardima.

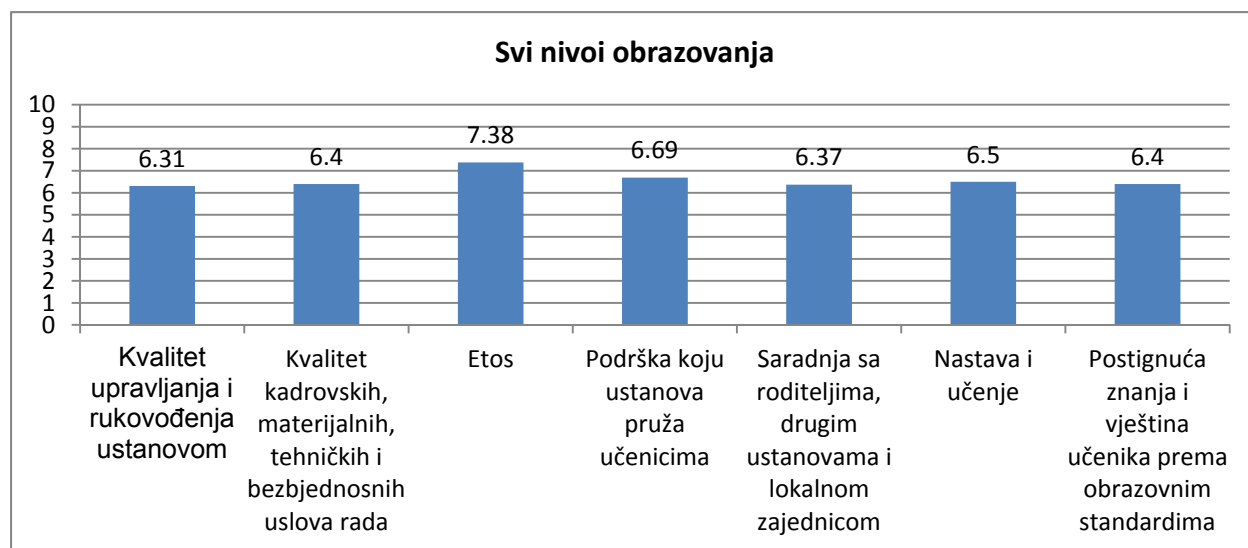
Kvalitet obrazovno-vaspitnih ustanova procjenjuje/ocjenjuje se bodovima koji odgovaraju opisnim ocjenama, tako se indikatori iskazuju opisnim ocjenama na četvorostepenoj skali:

- veoma uspješno, obuhvata 9 i 10 bodova;
- uspješno, obuhvata 8, 7 i 6 bodova;
- zadovoljava, obuhvata 5, 4 i 3 boda;
- ne zadovoljava, obuhvata 2 i 1 bod.

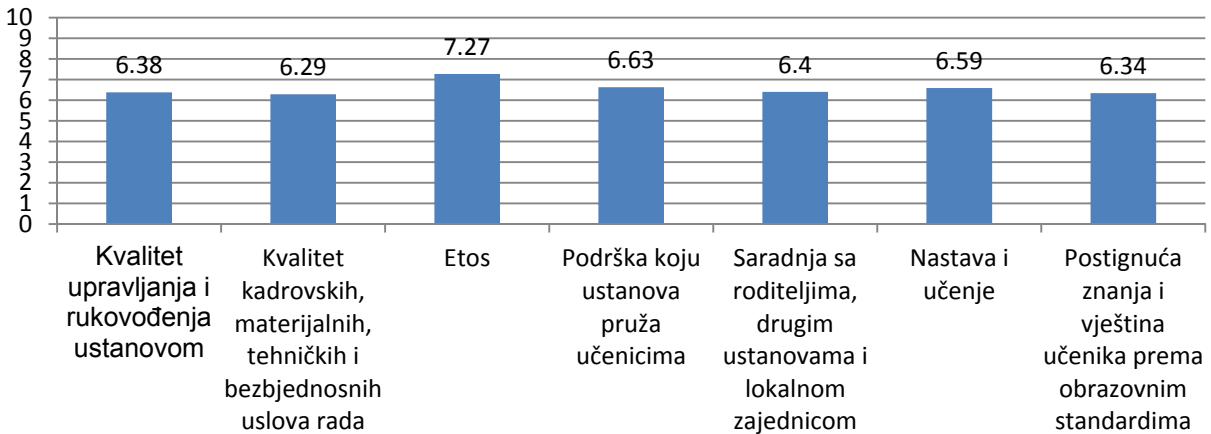
Pregled postignuća po nivoima obrazovanja

Prosječni podaci za sve evaluirane ustanove pokazuju da je najbolje procijenjena ključna oblast Etos, sa prosječnim brojem bodova 7,38, a najslabije Kvalitet upravljanja i rukovođenja ustanovom 6,31.

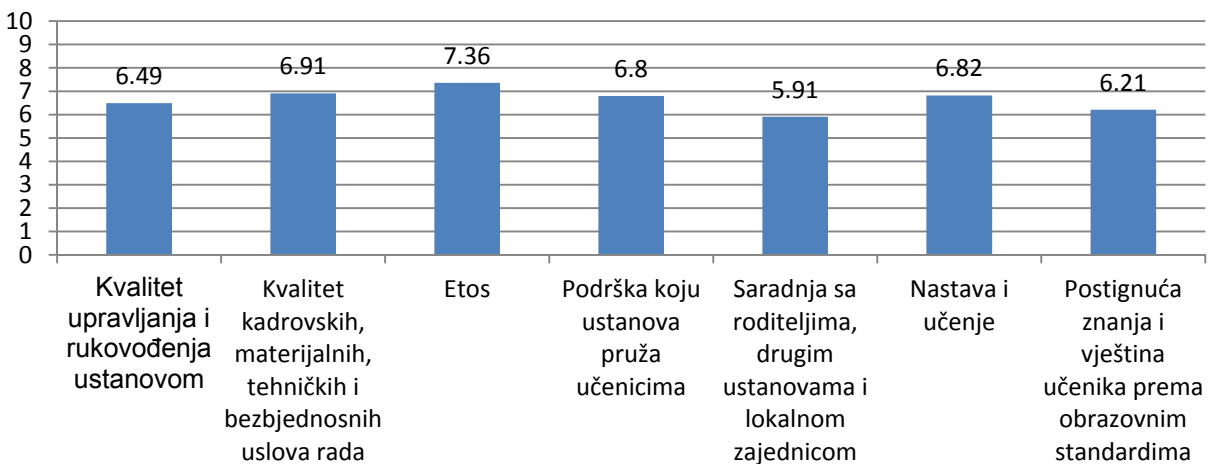
Analizom pojedinih tipova ustanova vidi se da je slična situacija u osnovnim školama i predškolskim ustanovama, dok je kod srednjih škola najslabije procijenjena saradnja sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom zajednicom sa 5,91 bodova.

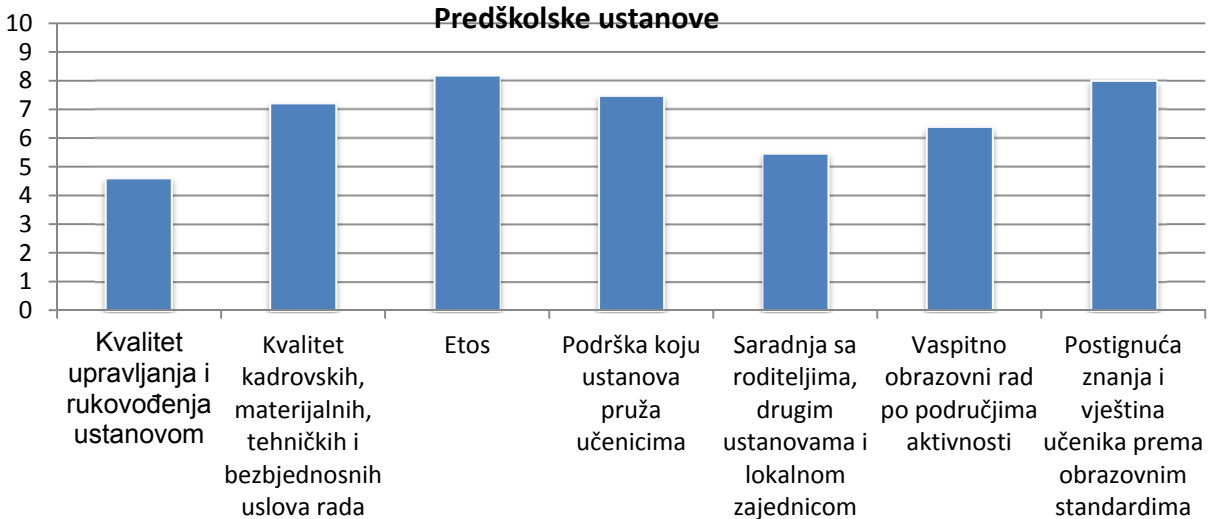
Osnovne škole

Srednje stručne škole i mješovite škole

Predškolske ustanove

Spisak škola u kojima je realizovan nadzor 2014.

Naziv škole/ustanove	Opština	Mjesto
JU OŠ "Bać"	ROŽAJE	Bać
JU OŠ "Balotiće"	ROŽAJE	Balotiće
JU OŠ "Miroslav Đurović"	ROŽAJE	Bašča
JU OŠ "Milun Ivanović"	ROŽAJE	Biševo
JU OŠ "Bogdan Kotlica"	ŠAVNIK	Boan
JU OŠ "Živko Džuver"	PLJEVLJA	Bobovo
JU OŠ "Bukovica"	ROŽAJE	Bukovica
JU OŠ "Daciće"	ROŽAJE	Daciće
JU OŠ "Donja Lovnica"	ROŽAJE	Donja Lovnica
JU OŠ "Janko Bjelica"	NIKŠIĆ	Donje Crkvice
JU OŠ "Vojin Čepić"	KOLAŠIN	Dragovića Polje
JU OŠ "Bratstvo-jedinstvo"	BAR	Đuravci
JU OŠ "Šukrija Međedović"	BIJELO POLJE	Godijevo
JU OŠ "Jovan Ćorović"	ŠAVNIK	Gornja Bukovica
JU OŠ "Radoje Kontić"	PLJEVLJA	Gradac
JU OŠ "Bratstvo-jedinstvo"	PLJEVLJA	Kovačevići
JU OŠ "Branko Višnjić"	NIKŠIĆ	Krstac
JU OŠ "Rifat Burdžović Tršo"	BIJELO POLJE	Lozna
JU OŠ "Dušan Đukanović"	NIKŠIĆ	Lukovo
JU OŠ "Međuriječje"	KOLAŠIN	Međuriječje

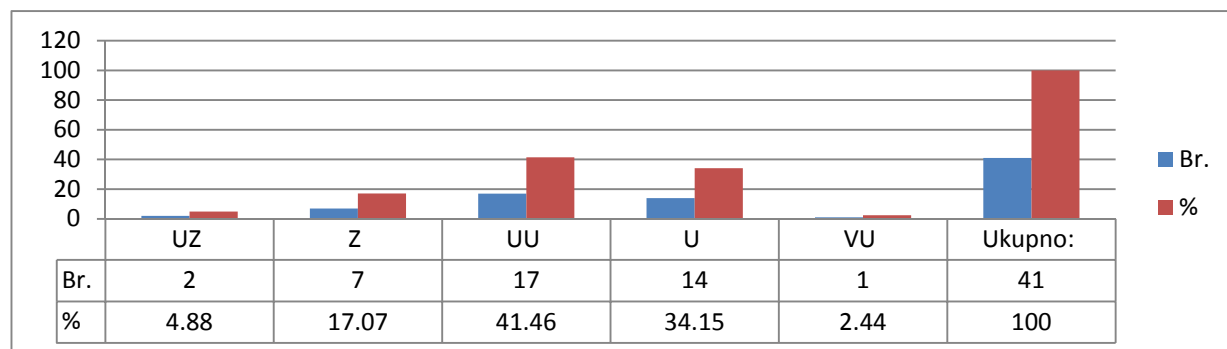
JU OŠ "Nedakusi"	BIJELO POLJE	Nedakusi
JU OŠ "Vuk Knežević"	ŽABLJAK	Njegovuđe
JU OŠ "Dragan Kovačević"	NIKŠIĆ	Nudo
JU OŠ "Mihailo Žugić"	PLJEVLJA	Odžak
JU OŠ "Jovan Draganić"	NIKŠIĆ	Petrovići
JU OŠ "Ivo Visin"	KOTOR	Prčanj
JU OŠ "Nikola Đurković"	KOTOR	Radanovići
JU OŠ "Veljko Drobnjaković"	KOTOR	Risan
JU OŠ "Vladislav-Rajko Korać"	BERANE	Štitari
JU OŠ "Vladimir Rolović"	PLJEVLJA	Šula
JU OŠ "Krstor Radojević"	BIJELO POLJE	Tomaševo
JU OŠ "Šunjo Pešikan"	CETINJE	Trešnjevo
JU OŠ "Rade Perović"	NIKŠIĆ	Velimlje
JU OŠ "Braća Bulajić"	NIKŠIĆ	Vilusi
JU OŠ "Jovan Gnjatović"	NIKŠIĆ	Vračenići
JU OŠ "Braća Ribar"	BIJELO POLJE	Zaton
PPU "Moj svijet"	BUDVA	
PPU "Vini pu"	BUDVA	
JU Srednja mješovita škola	ANDRIJEVICA	
JU Srednja stručna škola	BERANE	
JU Srednja stručna škola	PLJEVLJA	

1. Upravljanje i rukovođenje školom/ustanovom

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

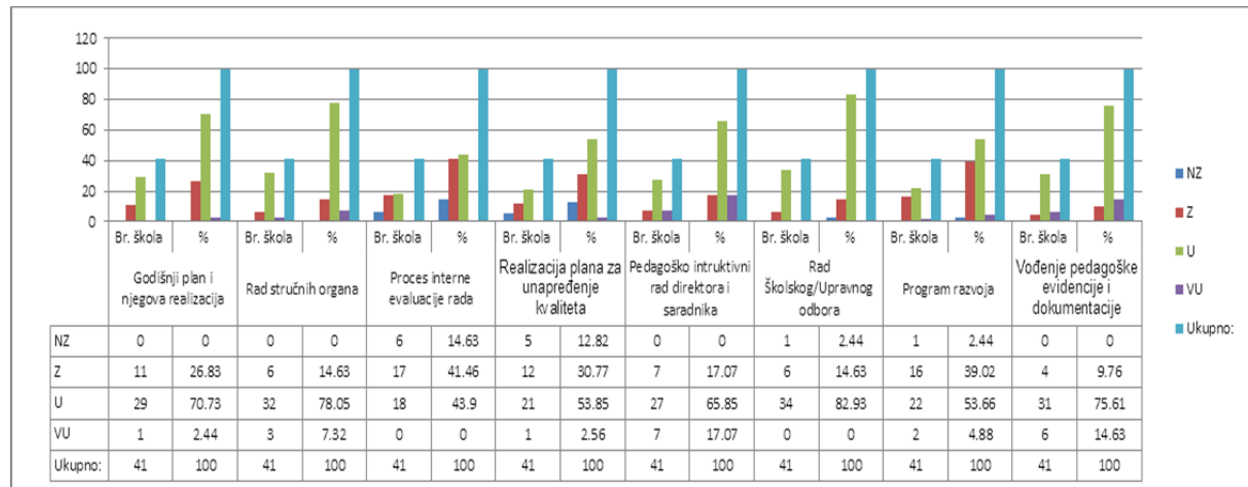
1. Godišnji plan i njegova realizacija
2. Program razvoja
3. Rad stručnih organa
4. Proces interne evaluacije rada
5. Plan za unapređivanje kvaliteta
6. Pedagoško-instruktivni rad direktora/ice i saradnika
7. Rad školskog/upravnog odbora
8. Vođenje pedagoške evidencije i dokumentacije

Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti

Opšta procjena kvaliteta upravljanja i rukovođenja kreće se od 4,88% škola na nivou uglavnom zadovoljava, 17,07% zadovoljava, 41,46% uglavnom uspješno, 34,15% uspješno, do 2,44% škola na nivou veoma uspješno. Upoređujući nivo uspješnosti ove sa ostalim ključnim oblastima, zaključujemo da je ova ključna oblast rangirana kao druga, nakon oblasti Etos ustanove (9,76% veoma uspješno i 56,1% uspješno).

Grafički prikaz kvaliteta

Prednosti:

- Analizirajući ocjene po indikatorima, kojih za ovu ključnu oblast ima osam, najbolje ocijenjen indikator je Pedagoško-instruktivni rad direktora/ice i saradnika/ca (17,07 % na nivou veoma uspješno i 65,85% na nivou uspješno), Vođenje pedagoške evidencije i dokumentacije (14,63% na nivou veoma uspješno i 75,61% uspješno), zatim Rad stručnih organa (2,44% veoma uspješno i 70,73% uspješno), kao i Rad školskog/upravnog odbora (82,93% na nivou uspješno).
- Kada je u pitanju indikator Pedagoško-instruktivni rad direktora/ice i saradnika/ca možemo konstatovati da je došlo do značajnog poboljšanja ocjene ovog indikatora u odnosu na prethodnu kalendarsku godinu, u kojoj je bilo 9% veoma uspješnih, u odnosu na 17,07% veoma uspješnih u ovoj kalendarskoj godini. Nadzornici su najčešće afirmativno isticali aktivnosti direktora vezane za profesionalni razvoj zaposlenih, kao i aktivnosti koje se odnose na implementaciju preporuka nadzorne službe, koje su vezane za kvalitet nastave pojedinih predmeta.
- Ocjena indikatora Vođenje pedagoške evidencije i dokumentacije ukazuju na dobro, blagovremeno i precizno vođenje pedagoške evidencije i dokumentacije, u skladu sa pozitivnim pravnim propisima. Upoređujući ocjenu ovog indikatora u posmatranom periodu sa ocjenom iz prethodne nadzorne godine konstatujemo da je nivo uspješnosti povećan (14,63% škola, u 2014. godini dobilo je ocjenu veoma uspješno, u odnosu na 6% škola koje su tom ocjenom ocijenjene u 2013. godini).
- Upoređujući ocjene za indikator Rad stručnih organa iz ovog i prethodnog analiziranog perioda možemo konstatovati da je ovaj indikator manje-više zadržao istu uspješnost, odnosno, da nema bitnijih razlika. Ovim indikatorom su obuhvaćene aktivnosti vezane za kvalitet planiranja rada stručnih organa, kao i kvalitet realizacije planiranog. Za opis uspješnosti ovog indikatora najčešće je ukazivano na: redovnu analizu obrazovnih i vaspitnih postignuća učenika/ca od strane stručnih organa ustanove, kao i na dobru usklađenost rada organa sa pravnim propisima.

- Po pitanju indikatora Rad školskog/upravnog odbora u izvještajima nadzorne službe najčešće se konstatuje blagovremenost u formiranju organa upravljanja u skladu sa pravnim propisima, redovnost razmatranja izvještaja koji su u nadležnosti ovog organa, kao i uredno vođenje dokumentacije vezane za rad školskog odbora. I pored dobre ocjene za ovaj indikator, uočljivo je da ni u jednoj ustanovi nije ocijenjen veoma uspješno. U prethodnom uporednom periodu ocjenu veoma uspješna za ovaj indikator dobilo je 6% ustanova.
- U većini ustanova direktor/ica organizuje izradu Godišnjeg plana i programa rada, koordinirajući rad pomoćnika, stručnih saradnika/ca, rukovodilaca stručnih aktivna i timova ustanove, uz konsultaciju Nastavničkog vijeća, Savjeta roditelja i Školskog odbora.
- U znatnom broju škola postoji jasna organizaciona struktura sa definisanim procedurama i nosiocima odgovornosti. Planirane aktivnosti se realizuju u skladu sa utvrđenom dinamikom, posebno u oblasti realizacije procesa nastave i učenja u školi.

Nedostaci:

- U Godišnjem planu rada jednog broja škola nijesu definisani prioritetni ciljevi za tekuću školsku godinu, a nedostaju i drugi operativni planovi. U nekim školama nije poštovana procedura usvajanja GP. Nemaju sve škole razvijen sistem praćenja, vrednovanja i analize ostvarenosti operativnih planova.
- U manjem broju škola zapisnici sa sjednica stručnih organa su površni, bez operativnih zaključaka. U planovima rada nekih stručnih aktivna nijesu data konkretna zaduženja svih članova aktivna, sa vremenskom dinamikom realizacije i mjerljivim pokazateljima realizovanih aktivnosti, a neki aktivni ne praktikuju izradu tabelarnih analiza sa srednjim ocjenama po predmetima, odjeljenjima/razredima i na nivou škole.
- Manji broj škola (6 od 36) nema urađen Plan samoevaluacije, a u još tolikom broju škola urađeni plan nije praćen Akcionim planom ili taj plan nije prilagođen uslovima škole ili ima druge nedostatke u pogledu jasnoće i konkretnosti. Nije u svim školama ustaljena praksa da se Nastavničkom vijeću redovno podnosi Izvještaj tima za internu evaluaciju o tome koji su aspekti rada Škole unaprijeđeni tokom realizacije Akcionog plana. (najslabije ocijenjen indikator)
- U jednom broju škola (6 od 36) nije urađen Plan za unapređivanje kvaliteta nakon prethodnog nadzora, a trećina škola ili ne prati realizaciju Plana ili ne izvještava stručne organe škole i Školski odbor o realizaciji planiranog i efektima.
- Evidencije o pedagoško-instruktivnom radu direktora/ice često ne sadrže odgovarajući prijedlog mjera za unapređivanje. U zapisnicima sa sjednica stručnih organa nema zapisa o razmatranju Izvještaja o pedagoško-instruktivnom radu direktora/ice (hospitacijama i dr.). Raspored časova u nekoliko manjih škola nije uvijek najbolje sastavljen jer ima nastavnika/ca koji rade u nekoliko škola pa se rasporedi moraju međusobno usklađivati.
- Dvije škole nemaju urađen Plan razvoja, a u jednoj postoji plan za koji nije definisan vremenski period za koji je sačinjen. Nekim školama u Programu razvoja nedostaju misija i vizija, osnovni podaci o školi, istorijat škole, popis postojećih resursa, podaci o nastavnom procesu, analiza

stanja na osnovu prethodnog izvještaja o eksternoj evaluaciji, izvještaja za prethodnu školsku godinu i izvještaja o samoevaluaciji, jasan način obezbjeđivanja materijalnih sredstava, preciznost u definisanju ciljeva, aktivnosti i rokova, što bi činilo polaznu osnovu za izradu SWOT analize i određivanje razvojnih prioriteta. Često nedostaje i dokumentacija o analizi i evaluaciji stepena ostvarenosti Programa razvoja.

- U tri škole nije urađen Plan rada Školskog odbora. U jednom broju škola Školski odbor ne razmatra listu izbornih predmeta ni ciljeve otvorenog dijela programa, ne bavi se sistematičnom analizom i razmatranjem izvještaja i planova škole sa mjerama za poboljšanje. Zapisnici sa sjednica su u nekim školama kratki, bez jasno definisanih zaključaka, nosilaca aktivnosti i vremena realizacije. Ponekad se ne piše redni broj sjednice, ne piše se precizno satnica početka i završetka sjednice, nedostaje tačan datum kada je sjednica održana, ne praktikuje se pisanje imena prisutnih i odsutnih.
- Evidentni su rijetki propusti kod upisivanja realizacije časova redovne nastave u odjeljenjske knjige (dešava se da čas nije unesen, rubrika o realizovanom času prebrisana korektorom), ili kod ažuriranja Ljetopisa. Ima i nedostataka u formalizovanju dokumenata (ovjeravanje, potpis, datum, zavođenje ili upisivanje u djelovodnu knjigu ...); ažuriranje podataka u odjeljenjskim knjigama; sistematizovano čuvanje dokumenata.

Preporuke:

- Utvrditi prioritetne ciljeve za tekuću školsku godinu. Godišnjim planom i programom rada obuhvatiti sve oblasti i oblike rada u školi. Strukturne elemente Godišnjeg plana i programa unaprijediti u pogledu većeg stepena operativnosti. Ispoštovati Zakonom predviđenu proceduru usvajanja Godišnjeg plana i programa rada Škole (razmatrati prijedlog Godišnjeg plana na Nastavničkom vijeću i na Savjetu roditelja, prije usvajanja na Školskom odboru). Definirati metodologiju praćenja, vrednovanja i analize ostvarenosti planiranog.
- Zapisnici sa sjednica stručnih organa treba da sadrže jasne i koncizne zaključke. Rad stručnih organa pratiti kroz periodične izvještaje o radu i Izvještaj o realizaciji Godišnjeg plana i programa rada. U planovima rada stručnih organa istaći konkretna zaduženja sa vremenskom dinamikom i mjerljivim pokazateljima realizacije. Na kraju svakog klasifikacionog perioda uraditi tabelarnu analizu sa srednjim ocjenama po predmetima, odjeljenjima/razredima i na nivou škole.
- Uraditi i realizovati Plan i program interne evaluacije kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada (samoevaluacije) u skladu sa članom 17 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju. Kreirati plan za unapređivanje kvaliteta rada škole po evaluiranim oblastima. Uraditi plan i program školske evaluacije u skladu sa konkretnim potrebama. Izvještaje Tima za internu evaluaciju i unapređivanje kvaliteta razmatrati na sjednicama Nastavničkog vijeća.
- Formirati tim za izradu plana za unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada koji će izraditi akcioni plan na osnovu eksterne evaluacije, vodeći računa o usklađenosti ciljeva, zadataka, aktivnosti i pokazatelja. Pratiti realizaciju Plana za unapređivanje kvaliteta, voditi

odgovarajuću dokumentaciju o realizaciji i po isteku roka za realizaciju planiranih aktivnosti vršiti evaluaciju postignuća i izvještavati stručne organe i Školski odbor o realizaciji.

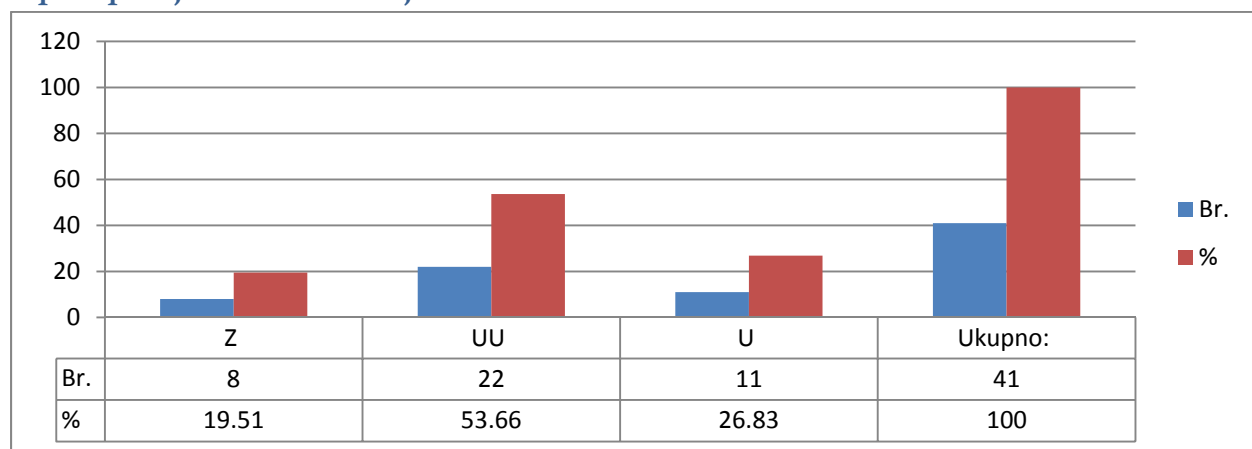
- Preporuke o unapređivanju vaspitno-obrazovnog rada treba da budu sastavni dio dokumentacije o hospitacijama. Pisani izvještaj o hospitacijama treba da bude sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Škole i da ga periodično analiziraju stručni organi Škole. U rasporedu časova izbjegavati blok časove.
- Uraditi četvorogodišnji Program razvoja Škole po utvrđenoj metodologiji i u skladu sa članom 76 stav 1 i članom 80 stav 4 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju i usvojiti ga na Školskom odboru. Pratiti njegovu realizaciju kroz Godišnji plan i program rada škole. Polazna osnova za izradu Programa razvoja treba da bude analiza postojećeg stanja (snage i slabosti). Potom definisati prioritete ciljeve razvoja sa akcionim planom za realizaciju. Ciljevi treba da su mjerljivi, relevantni, vremenski definisani i ostvarljivi, sa jasnom evaluacijom za svaki korak realizacije. O realizaciji programa razvoja izvještavati Školski odbor i stručne organe škole.
- Uraditi Plan rada Školskog odbora. Uskladiti rad Školskog odbora sa Opštim zakonom o obrazovanju i Statutom škole i redovno realizovati odgovarajuće aktivnosti. U zapisnicima sa sjednica školskog odbora pored zaključaka evidentirati i nosioce aktivnosti sa rokovima izvršenja planiranih aktivnosti. Zapisnike sa sjednica pedantno voditi.
- Formirati komisiju koja će se starati o kvalitetu vođenja pedagoške dokumentacije. Poboljšati kvalitet vođenja Ljetopisa. Neophodno je blagovremeno upisivati podatke u odjeljenjske knjige. Ažurirati Ljetopis Škole. Kancelarijske poslove uskladiti sa Uredbom o kancelarijskom poslovanju.

2. Kadrovski, materijalni, tehnički i bezbjednosni uslovi rada škole/ustanove

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

1. Stručna zastupljenost
2. Opremljenost ustanove nastavnim-smještajnim sredstvima
3. Profesionalni razvoj zaposlenih
4. Prostorno-tehnički i smještajni uslovi
5. Opremljenost računarima
6. Korišćenje raspoloživih resursa
7. Bezbjednosni uslovi rada
8. Sanitarno-higijenski uslovi

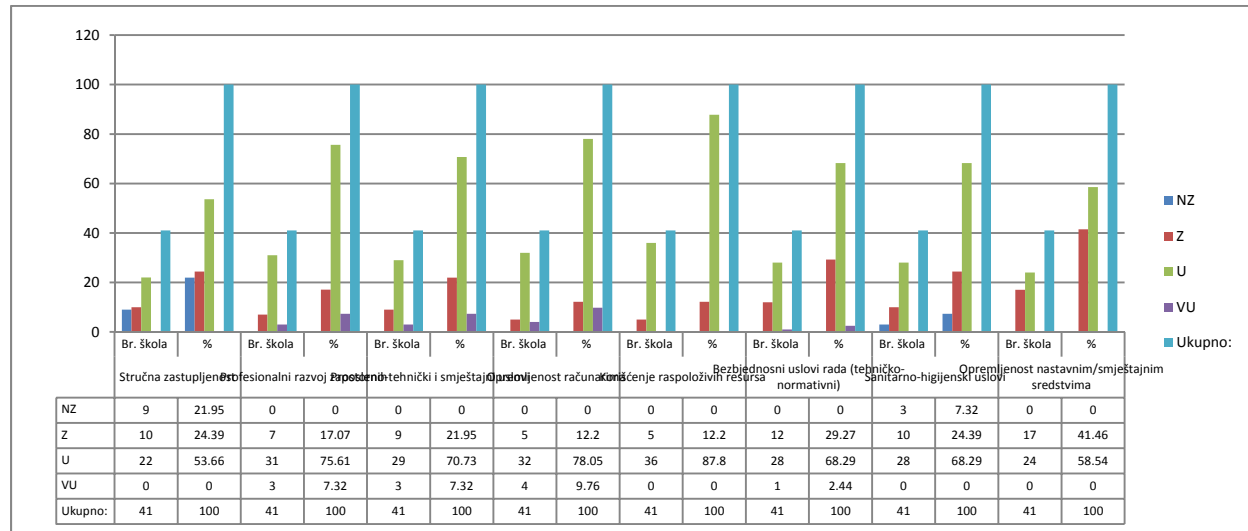
Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti

Opšta procjena kvaliteta ove oblasti (dijagram 2), kreće se od 19,51% ustanova gdje je na nivou zadovoljava, 53,66% uglavnom uspješno i 26,83% uspješno.

Najbolje procijenjen indikator je **Prostorno-tehnički i smještajni uslovi** sa 9,76% na nivou veoma uspješno i 78,05% na nivou uspješno, odmah za njim je indikator **Opremljenost računarima** sa procjenom 85,37% na nivou uspješno, a najslabije **Stručna zastupljenost** sa 21,75% na nivou ne zadovoljava i 24,39% na nivou zadovoljava. Među slabije procijenjenim indikatorima spadaju **Sanitarno-higijenski uslovi** (41,46% zadovoljava) i **Bezbjednosni uslovi rada** (7,32% ne zadovoljava i 24,39% zadovoljava).

Grafički prikaz kvaliteta

Prednosti:

- Većina nastavnog kadra u posjećenim ustanovama je u stalnom radnom odnosu. Za nestručno zastupljene časove redovno se raspisuju konkursi, a za povremeno odsutne nastavnike/ce blagovremeno se obezbjeđuje zamjena.
- Opremljenost većine učionica osnovnim nastavnim sredstvima u skladu sa preporukama pojedinih predmetnih programa i zahtjevima savremene nastave. Školske biblioteke imaju dovoljan broj naslova i knjiga iz oblasti školske lektire, prema novim obrazovnim programima.
- U većini ustanova imaju planove profesionalnog razvoja zaposlenih koji sadrže jasne ciljeve i prioritete zasnovane na realnim potrebama škole. Uredno se vrši analiza i vodi evidencija o realizovanim aktivnostima.
- Unutrašnji i spoljašnji prostor u većini škola omogućava izvođenje nastavnih i vannastavnih aktivnosti i primjenu različitih oblika i metoda rada. U većini škola školski namještaj je funkcionalan, naročito u odjeljenjima prvog ciklusa.
- Većina škola ima opremljenu računarsku učionicu i pristup internetu. U svim školama postoji računarska oprema za potrebe drugih službi.
- Od posjećenih ustanova 70,73% uspješno planski koristi raspoložive materijalne tehničke resurse. Informatički kabineti /učionice planski se koriste, prije svega za nastavu informatike. Gotovo svi nastavnici/ce su obučeni za rad na računarima i koriste osnovni softver.
- O dnevnim događajima u školama se vodi uredna evidencija. U većini škola kontinuirano se radi na polju zaštite učenika/ca od nasilja i diskriminacije kroz preventivne programe i radionice. Osvjetljenje školskih prostorija je dobro. U skladu sa propisima većina škola obezbjeđuje redovne zdravstvene preglede za učenike/ce. Grijanje u većini škola uglavnom omogućava ugodan boravak učenicima/cama, i uspješnu realizaciju vaspitno-obrazovnih aktivnosti.

- Dvorišta se u većini škola uredno održavaju i prijatna su za boravak učenika/ca tokom odmora, kao i za održavanje raznih školskih aktivnosti.

Nedostaci:

- U većini škola 65,85% nastava je nestručno zastupljena iz pojedinih predmeta (muzička kultura u 21 školi, likovna kultura u 13, fizika u 12, matematika u 11, tehnika i informatika u 6, razredna nastava u 5, engleski jezik u 4, građansko vaspitanje u 2, crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski u 1 i albanski jezik u 1 školi).
- Nedostaje savremena stručna literatura i multimedijalni sadržaji u većini školskih biblioteka. Uslovi za nastavu fizičkog vaspitanja su neodgovarajući, jer većina posjećenih škola nema salu za fizičko vaspitanje. Samo u pojedinim kabinetima/učionicama postoje biblioteke koje su formirali učenici/ce i nastavnici/ce.
- Planovi i programi profesionalnog razvoja zaposlenih većine škola ne sadrže aktivnosti, ciljne grupe, vrijeme realizacije, odgovorne osobe i indikatore. U manjem broju škola evidencija o profesionalnom razvoju zaposlenih i portfolia neredovno se ažurira.
- U većini ustanova prostorni i smještajni uslovi nijesu prilagođeni učenicima/cama sa smetnjama u razvoju. U područnim odjeljenjima i nekim školama nema uređenih sportskih terena. U pojedinim matičnim školama i područnim odjeljenjima evidentna je zastarjelost školskih objekata i namještaja.
- U izvještajima se često navodi primjedba da se računarske učionice, osim za nastavu informatike nedovoljno koriste za nastavu drugih predmeta. Takođe, samo manji broj nastavnika/ca pored osnovnog koristi i didaktički softver. Učenicima/cama često nije dozvoljeno samostalno korišćenje računara.
- Većina škola nema upotrebnu dozvolu. U znatnom broju škola školska dvorišta su neosvijetljena ili su djelimično osvijetljena. Zdrastveni pregledi zaposlenih u školama obično izostaju ili se povremeno obavljaju.
- U većini izvještaja je evidentno da se sanitarno-higijensko stanje ne prati redovno od strane nadležnih inspekcija. Najslabije tačke higijene u ustanovama su toaleti, saglasni su učenici/ce, roditelji i nastavnici/ce.

Preporuke:

- Stručno zastupiti nastavu u skladu sa Aktom o sistematizaciji radnih mjesta.
- Školske biblioteke dopuniti stručnom literaturom i multimedijalnim sadržajima.
- Plan profesionalnog razvoja zaposlenih treba da se zasniva na konkretnim potrebama nastavnika/ca i realnim pokazateljima dobijenim na osnovu upitnika za nastavnike/ce, samoevaluacije i eksterne evaluacije.
- Uraditi plan korišćenja informatičke učionice za nastavu informatike i drugih predmeta.
- Informatičku učionicu učiniti otvorenom i za druge nastavne oblasti. Napraviti raspored izvođenja nastave iz drugih predmeta u informatičkoj učionici.

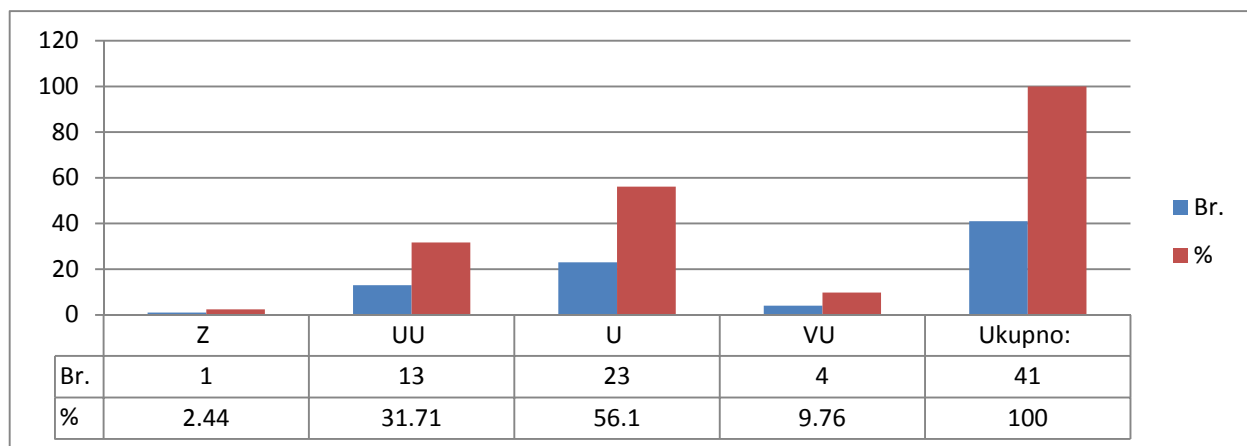
- Učenicima/cama omogućiti više termina za korišćenje informatičkog kabineta i interneta.
- Unutrašnji i spoljašnji prostor opremiti za kvalitetniju realizaciju nastavnih i vannastavnih aktivnosti.
- Nastojati da se školski objekti potpunije zaštite tehničkim sredstvima namijenjenim zaštiti i sigurnosti učenika/ca i zaposlenih.
- Redovno realizovati mjere i aktivnosti za obezbjeđivanje sanitarno-higijenskih uslova i zaštite životne sredine.

3. Etos škole/ustanove

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

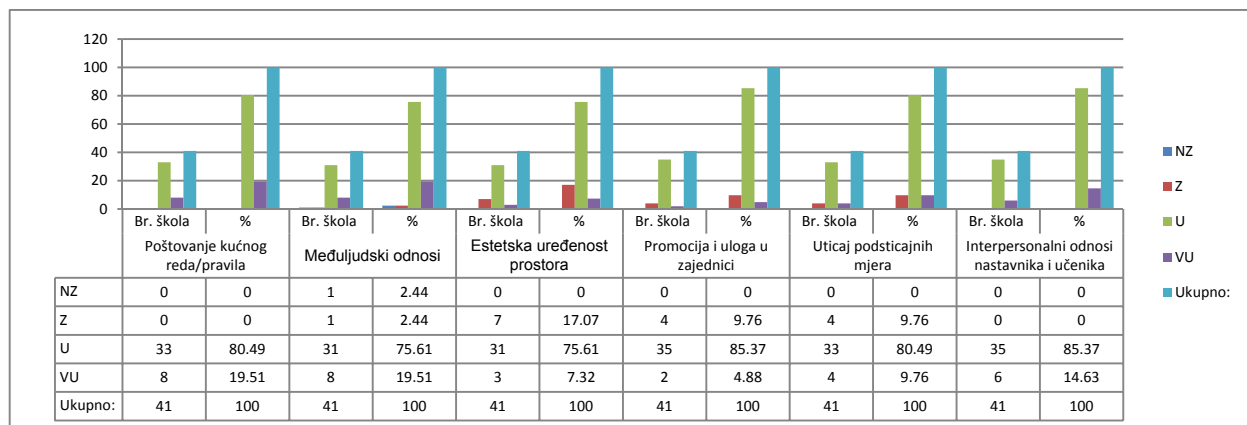
1. Poštovanje kućnog reda/pravila
2. Međuljudski odnosi
3. Interpersonalni odnosi nastavnika/ca i učenika/ca
4. Estetska uređenost prostora
5. Promocija i uloga u zajednici
6. Uticaj podsticajnih mjera

Opšta procjena postignuća ključne oblasti

Najveći broj obrazovnih ustanova procijenjen je sa uspješno (23 institucije), sa uglavnom uspješno procijenjeno 13 institucija, sa veoma uspješno – 4, dok je jedna procijenjena sa zadovoljava. Najbolje procijenjen indikator su Interpersonalni odnosi nastavnika/ca i učenika/ca, dok je najslabije procijenjen indikator Estetska uređenost prostora.

Grafički prikaz kvaliteta

Prednosti:

- Pravilnik o kućnom redu istaknut je na vidnom mjestu. Relativno malom broju učenika/ca izrečene su vaspitne mjere. Nastavni proces se odvija neometano.
- U najvećem broju škola međuljudski odnosi u kolektivu zasnovani su na međusobnom uvažavanju i toleranciji, bez predrasuda bilo koje vrste. U najvećem broju ustanova, organizuju se izleti i drugi oblici druženja u cilju jačanja duha zajednice i pripadnosti kolektivu.
- U najvećem broju škola prati se kvalitet odnosa između nastavnika/ca i učenika/ca, kao i između samih učenika/ca.
- U najvećem broju škola, posvećuje se pažnja edukativno-saznajnom aspektu prilikom uređivanja školskog prostora. Zaposleni i učenici/ce brinu o uređenju enterijera i eksterijera škole, što se ogleda u značajnom broju radova učenika/ca (likovnim i literarnim), tematski grupisanim fotografijama sa važnih događaja iz života škole, diplomama, peharima i medaljama koje su učenici/ce osvojili na raznim takmičenjima.
- Pored table sa nazivom, koju sve škole imaju, neke imaju i logo. Većina ustanova ima ljetopis, a poneke i školski sajt i monografiju. Postignuti rezultati se promoviraju u lokalnoj i široj javnosti preko medija, školskog lista i sajta škole. Zaposleni i učenici/ce angažuju se u organizovanju važnih manifestacija i događaja.
- Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih dosljedno se primjenjuje u jednom broju ustanova, uz obezbjeđivanje sredstava iz prihoda škole. Plan profesionalnog razvoja na nivou ustanove realizuje se, uglavnom u skladu sa utvrđenom dinamikom, a u najvećem broju škola primjenjuje se i Pravilnik o programu i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika/ca.

Nedostaci:

- U jednom broju škola neredovno se vodi dokumentacije vezana za poštovanje pravila Kućnog reda.
- Nizak stepen profesionalne saradnje i narušeni međuljudski odnosi zabilježeni su u jednoj od opserviranih škola.
- U nekim slučajevima, komentari anketiranih roditelja ukazuju da na interpersonalnim odnosima nastavnika/ca i učenika/ca treba više raditi. Uprkos činjenici da u većini škola postoji „kutija povjerenja“ u koju učenici/ce prilažu svoje sugestije, često ne postoji evidencija o obradi podataka dobijenih na taj način.
- U pojedinim školama, na zidovima holova i učionica ima radova učenika/ca, ali im nedostaje tematska i hronološka uređenost. U jednom broju škola zastupljen je mali broj ovakvih radova, ili, pak oni datiraju iz ranijeg perioda. Takođe, ima škola čija su dvorišta ograđena i uredna, ali se malo pažnje poklanja estetskom uređenju dvorišta. Ima primjera da dvorište nije ograđeno, niti uređeno.
- U nekim slučajevima, promovisanje rezultata škole u lokalnoj i široj zajednici nije na zavidnom nivou. U pojedinim školama, otežano je činjenicom da su dosta udaljene od urbanih sredina. Jednom broju škola nedostaje amblem, monografija ili školski list ili se neadekvatno vodi Ljetopis.
- Neke škole nemaju Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih, mada pohvaljuju nastavnike/ce zaslužne za postizanje dobrih rezultata. U drugim, Pravilnik postoji, ali se rijetko primjenjuje. Nastavnici/ce rijetko konkurišu za neko od viših zvanja. U nekim slučajevima, ne postoji Pravilnik o programu i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika/ca u školi.

Preporuke:

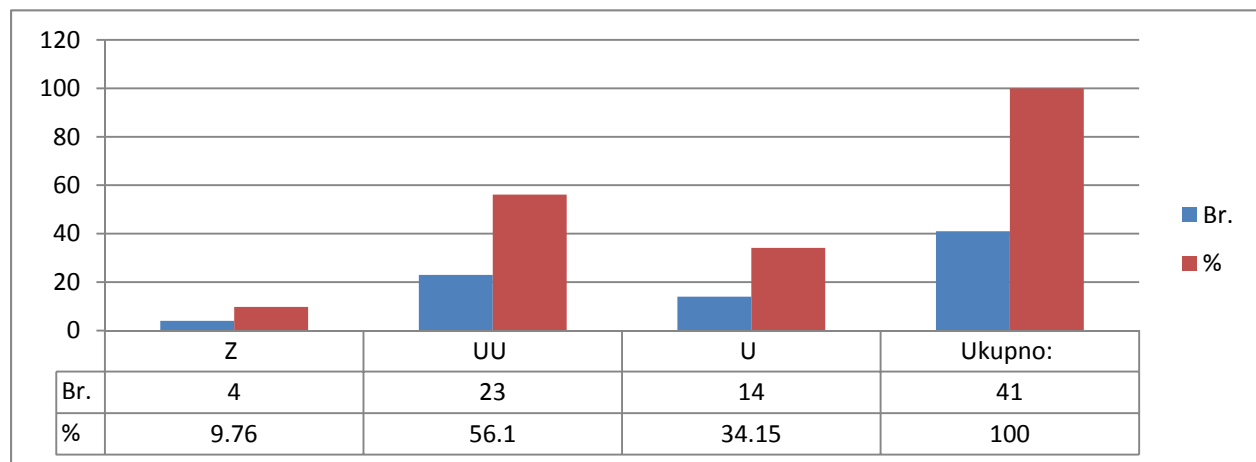
- Redovno voditi pedagošku dokumentaciju u sistemu kontrole poštovanja pravila Kućnog reda.
- Analizirati uzroke stanja u odnosima među članovima kolektiva i preduzeti odgovarajuće mjere za njihovo poboljšanje.
- Raditi na estetskom uređenju enterijera i eksterijera škole kroz zajedničke aktivnosti zaposlenih i učenika/ca. Učeničke radove tematski i hronološki grupisati prilikom uređenja prostora.
- Afirmisati školu kroz različite oblike javnih prezentacija.
- Uraditi Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih i dosljedno ga primjenjivati. Preduzimati inicijative u skladu sa Pravilnikom o programu i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika/ca u školi/ustanovi. Podsticati nastavnike/ce na stručno usavršavanje i sticanje viših zvanja. Voditi evidenciju o profesionalnom usavršavanju zaposlenih.

4. Podrška koju ustanova pruža djeci – učenicima/cama

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

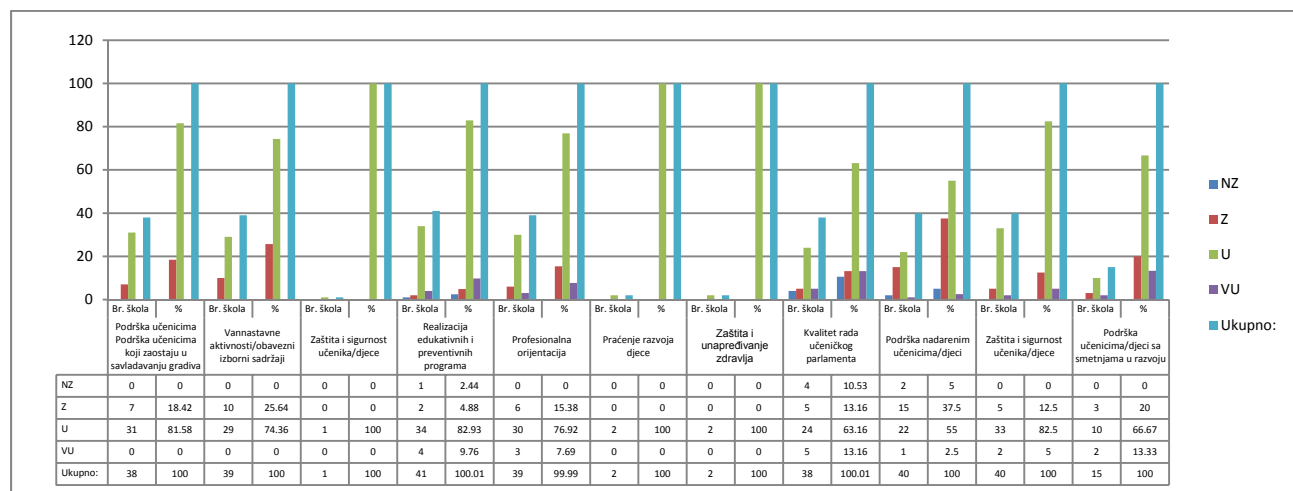
1. Podrška učenicima/cama koji/e zaostaju u savladavanju gradiva
2. Podrška nadarenim učenicima/cama
3. Podrška učenicima/ama sa smetnjama u razvoju
4. Vannastavne aktivnosti/obavezni izborni sadržaji
5. Prava i dužnosti učenika/ca
6. Zaštita i sigurnost učenika/ca
7. Realizacija edukativnih i preventivnih programa
8. Rad učeničkog parlamenta
9. Profesionalna orijentacija

Opšta procjena postignuća ključne oblasti

Podrška koju škola pruža učenicima/cama u toku 2014. godine najčešće je procijenjivana sa uglavnom uspješno: 56,1% i uspješno 34,15%. Sa zadovoljavanja procijenjeno je 9,76%. Nijedna škola nije procijenjena kao veoma uspješna. Može se zaključiti da u narednom periodu treba staviti akcenat na poboljšanje kvaliteta ove oblasti.

Grafički prikaz kvaliteta

Prednosti:

- Formiran je portfolio, kao i zdravstveni karton za svako dijete.
- U cilju zaštite i unapređivanja zdravlja uspostavlja se saradnja sa pedijatrom i stomatologom.
- Realizuju se aktivnosti usmjerene na razvoj higijenskih navika djece.
- Vodi se računa o održavanju higijene prostora u kojem borave djeca.
- Identifikovana djeca sa posebnim afinitetima se uključuju u dodatne aktivnosti.
- Djeca se na kreativan način upoznaju sa pravima, dužnostima i obavezama.
- Redovno se realizuju aktivnosti usmjerene na zaštitu i sigurnost djece.
- Realizacija edukativnih i preventivnih programa je u skladu sa Godišnjim planom i programom rada ustanove i pravilno je usmjerena na razvoj djece.
- U Godišnjem planu i programu rada pojedinih škola predviđena je podrška učenicima/cama koji zaostaju u savladavanju gradiva, kao i podrška nadarenim učenicima/cama.
- Učenicima/cama sa smetnjama i teškoćama u razvoju daje se odgovarajuća podrška.
- Učenici/ce su blagovremeno upoznati/e sa svojim pravima i obavezama.
- U školama se pokreću aktivnosti usmjerene na zaštitu učenika/ca od nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja, narkomanije i sl. Realizuju se preventivne aktivnosti, promovišu se zdravi stilovi života i pružaju informacije o načinu rješavanja pojedinih problema mladih.
- Škole imaju Program profesionalne orijentacije za učenike/ce završnih razreda. Učenicima/cama su dostupne jasne, relevantne i aktuelne informacije o mogućnostima nastavka školovanja.

- U pojedinim školama, kroz odgovarajuću podršku radu Učeničkog parlamenta promoviše se građansko ponašanje u učionici i školi. Učenicima/cama se daje mogućnost da učestvuju u donošenju odluka koje su za njih važne.
- Odjeljenjske starješine su upoznate sa zdravstvenim, socijalnim i emocionalnim potrebama učenika/ca.
- Učenicima/cama završnih razreda daju se informacije o mogućnostima zapošljavanja ili nastavka školovanja.
- Posredstvom upitnika za učenike/ce identifikuju se njihove sklonosti i sposobnosti bitne za dalje stručno usmjeravanje.

Nedostaci:

- Instrumenti kojima se prati razvoj djece (ček liste) su bez datuma tako da nijesu u dovoljnoj funkciji praćenja hronologije razvoja.
- Program rada sa djecom koja sporije napreduju nije rađen kao poseban dokument.
- Zdravstveni kartoni koje vodi medicinska sestra često su sastavni dio portfolija.
- U knjigama rada za vaspitnu grupu nema Plana rada sa nadarenom djecom, niti se vodi evidencija o radu i postignućima.
- U većini škola nema evidencije da su stručni aktivni i odjeljenjska vijeća utvrdila program rada sa učenicima/cama koji zaostaju u savladavanju nastavnog programa. Dopunska nastava se organizuje samo za neke predmete.
- Analizom zapisnika stručnih aktiva nijesu identifikovani nadareni učenici/ce tako da mnogi aktivni nijesu radili program rada sa nadarenim učenicima/cama.
- U pojedinim školama evidentiran je mali broj sekcija, a da pri tome ni one nijesu previše aktivne.
- Ima primjera da predstavnik Učeničkog parlamenta ne prisustvuje sjednicama stručnih organa kada se raspravlja o pitanjima koja su od interesa za učenike/ce i pokretanje njihovih inicijativa.
- U nekim školama Godišnji plan i program ne sadrži plan sigurnosti i zaštite učenika/ca kao ni preventivni i edukativni program borbe protiv zloupotrebe zavisnosti.
- Rijetko se vodi portfolo učenika/ca.
- Učenički parlament kod pojedinih škola nije formiran ili neredovno funkcioniše.
- Stručni aktivni se povremeno bave uzrocima slabih postignuća učenika/ca. Rijetko se bave analizom efekata dopunske nastave.
- Mali broj Stručnih aktiva u svojim programima rada predviđa dodatnu nastavu. Povremeno se organizuje za učenike/ce koji pokazuju interesovanje, većinom za predmete iz kojih se organizuju takmičenja.
- U pojedinim školama se slobodne aktivnosri poistovjećuju sa dodatnom nastavom.
- Škole nedovoljno istražuju uzrok nezainteresovanosti jednog broja učenika/ca za učešće u projektima.
- U holu nekih škola nijesu istaknute liste Prava i dužnosti učenika/ca kao ni Povelja UN o pravima djeteta.

- Škole nijesu formirale timove za praćenje zaštite i sigurnosti učenika/ca.
- Neke škole nijesu uradile program profesionalne orijentacije učenika/ca.
- Škole nemaju razrađenu strategiju i posebne mjere za unapređivanje odnosa na relaciji nastavnik/ca-učenici/ce.
- Predstavnici učenika/ca i odjeljenjskih zajednica rijetko iskazuju stavove, zahtjeve i prijedloge u radu stručnih organa kada se rješavaju pitanja od njihovog interesa.

Preporuke:

- Izbjeći dupliranje posla za vaspitače/ice i medicinsku sestru u vođenju knjiga rada za vaspitnu grupu i u tom cilju rukovoditi se Pravilnikom o vođenju pedagoške evidencije. Instrumenti kojima se prati razvoj djece pored ostalog treba da imaju hronologiju praćenja i registrovanja pojedinih aspekata razvoja djece (datum kada su korišćeni).
- U cilju objedinjavanja portfolia iz albuma sa likovnim stvaralaštvom izdvojiti samo reprezentativne radove i kombinovati sa drugim izvorima i podacima koji mogu da posluže procjeni razvojnog napredovanja djece.
- Zdravstvene kartone koje vode medicinske sestre izdvojiti od portfolia koje vode vaspitačice.
- Uraditi prilagođene planove rada za djecu sa naglašenim interesovanjima i afinitetima i voditi evidenciju o njihovim aktivnostima i postignućima.
- Organizovati dopunsku nastavu za učenike/ce koji zaostaju u savladavanju nastavnog gradiva iz svih predmeta gdje se za to ukaže potreba.
- Identifikovati emocionalne, zdravstvene i socijalne potrebe učenika/ca – napraviti evidenciju i omogućiti učenicima/cama pružanje odgovarajuće pomoći u tom pogledu.
- Posvetiti veću pažnju nadarenim učenicima/cama, uključivati ih u istraživački rad i voditi evidenciju o tome.
- Identifikovati nadarene učenike/ce i voditi evidenciju o njihovim aktivnostima i postignućima.
- Motivisati učenike/ce da njihovi predstavnici učestvuju na sjednicama školskih organa, kada se razmatraju pitanja koja ih se tiču.
- Sačiniti Plan o bezbjednosti i sigurnosti učenika/ca i sa njim upoznati sve učesnike obrazovno-vaspitnog procesa.
- Na sjednicama stručnih organa škole usvojiti Pravilnik o pohvalama i nagradama i vaspitnim mjerama za učenike/ce.
- Formirati portfolio učenika/ca i uspostaviti saradnju sa stručnim saradnicima iz drugih škola.
- Plan profesionalne orijentacije kreirati u saradnji sa roditeljima i zajednicama učenika/ca.
- Edukovati članove Učeničkog parlamenta da jasno formulišu svoje inicijative, prijedloge, zaključke itd. i da ih delegiraju na adekvatne adrese.
- Nakon realizacije dopunske nastave kritički analizirati njene efekte.
- Kritički analizirati efekte dodatne nastave.
- Posvetiti veću pažnju vannastavnim aktivnostima i izbornim sadržajima u okviru kojih će se planirati sadržaj rada, vrijeme realizacije, kao i nosioci aktivnosti.

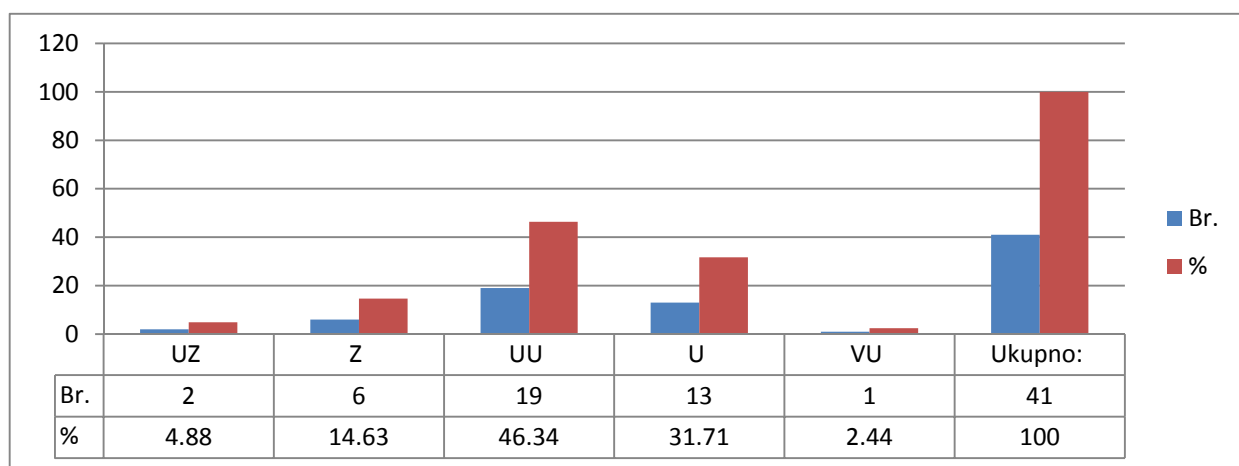
- Donijeti pravilnik o nagrađivanju i pohvaljivanju učenika/ca sa jasnim kriterijumima i dosljedno ga primijeniti.
- U holu Škole postaviti Povelju UN o pravima djece, listu prava i dužnosti učenika/ca i kutiju za sugestije.
- Izraditi program profesionalne orijentacije.
- Zapisnike sa sjednica Učeničkog parlamenta istaći na oglasnoj tabli Škole.

5. Saradnja škole sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom sredinom

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

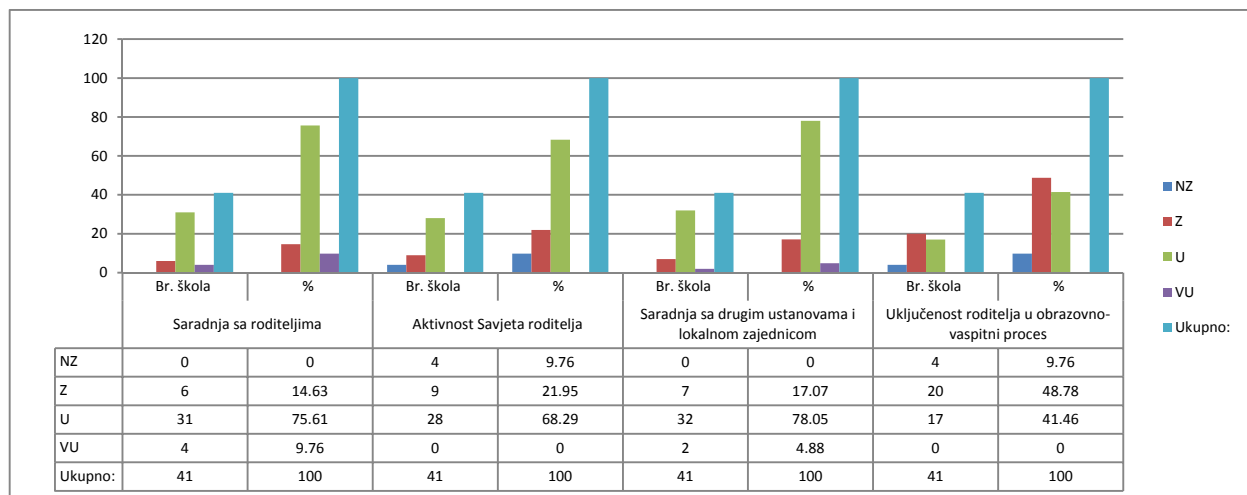
1. Saradnja sa roditeljima
2. Aktivnost savjeta roditelja
3. Saradnja sa drugim ustanovama i lokalnom zajednicom
4. Uključenost roditelja u vaspitno-obrazovni proces

Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti

Ocijenom uglavnom uspješno ocijenjen je najveći broj škola, tj. 19 ili 46,34%. Samo jedna škola (2,44%) ocijenjena je na nivou veoma uspješno. Ocjenu uspješno dobilo je 13 (31,71%) škola, zadovoljava 6 (14,63%) i ocjenu uglavnom zadovoljava 2 (4,88%) škole. Nije bilo škola koje su dobile ocjenu nezadovoljava.

Grafički prikaz kvaliteta

Indikatori Saradnja sa roditeljima i Saradnja sa drugim ustanovama i lokalnom zajednicom u najvećem broju škola (31 ili 75,61%) ocijenjeni su na nivou uspješno, dok su indikatori Aktivnost Savjeta roditelja i Uključenost roditelja u obrazovno-vaspitni proces u 4 škole ocijenjeni na nivou nezadovoljava.

Prednosti:

- Većina škola ima utvrđen raspored za individualne razgovore sa roditeljima, koji je istaknut na vidnom mjestu u holovima i hodnicima.
- U većini škola obezbijedena je privatnost prilikom razgovora roditelja sa razrednim starješinama, stručnim saradnicima i direktorom/icom.
- Roditeljski sastanci se u svim školama održavaju redovno prema utvrđenom Planu.
- U većini škola vodi se uredna evidencija o saradnji sa roditeljima.
- Rijetki su slučajevi prigovora i žalbi upućenih Savjetu roditelja.
- U većini škola traži se mišljenje Savjeta roditelja o pitanjima iz njegove nadležnosti.
- Većina škola njeguje dobru saradnju sa obrazovno-vaspitnim, kulturnim, zdravstvenim, sportskim i drugim ustanovama u svom okruženju.
- Škole učestvuju u organizovanju manifestacija od značaja za lokalnu zajednicu.
- Imaju škole koje vode urednu evidenciju o saradnji sa ustanovama i lokalnom zajednicom.
- Uključenost roditelja u proces nastave ogleda se kroz tehničku i materijalnu pomoć.
- Savjetodavni i edukativni rad škole sa roditeljima odvija se na roditeljskim sastancima i putem individualnih razgovora.
- U nekim školama formiran je tim zadužen za saradnju sa roditeljima.

Nedostaci:

- U nekim školama Program saradnje sa roditeljima nije u dovoljnoj mjeri operativno razrađen.
- Roditelji su nedovoljno informisani o mogućnostima uključivanja u kreiranje života i rada Škole.
- Prisustvo roditelja roditeljskim sastancima nije na očekivanom nivou.
- Većina škola ne radi analizu Plana i programa saradnje sa roditeljima.
- Ima škola u kojima Savjet roditelja radi bez Poslovnika o radu, kao i bez konkretnog Programa rada Savjeta roditelja.
- Neke škole ne informišu redovno roditelje o radu Savjeta roditelja.
- Većina škola nema konkretan i sadržajan Plan saradnje sa ustanovama i lokalnom zajednicom.
- Slobodni dio nastavnog programa (do 20%) škole donose bez većeg učešća lokalne zajednice.
- Pomoć i podrška lokalne zajednice u poboljšanju uslova rada Škole većinom izostaje ili je nedovoljna.
- Uključenost roditelja u obliku stručne pomoći je rijetka.
- Roditelji nijesu angažovani u kreiranju slobodnog dijela programa.
- Škole povremeno organizuju edukativne radionice, tribine i savjetovanja za roditelje.

Preporuke:

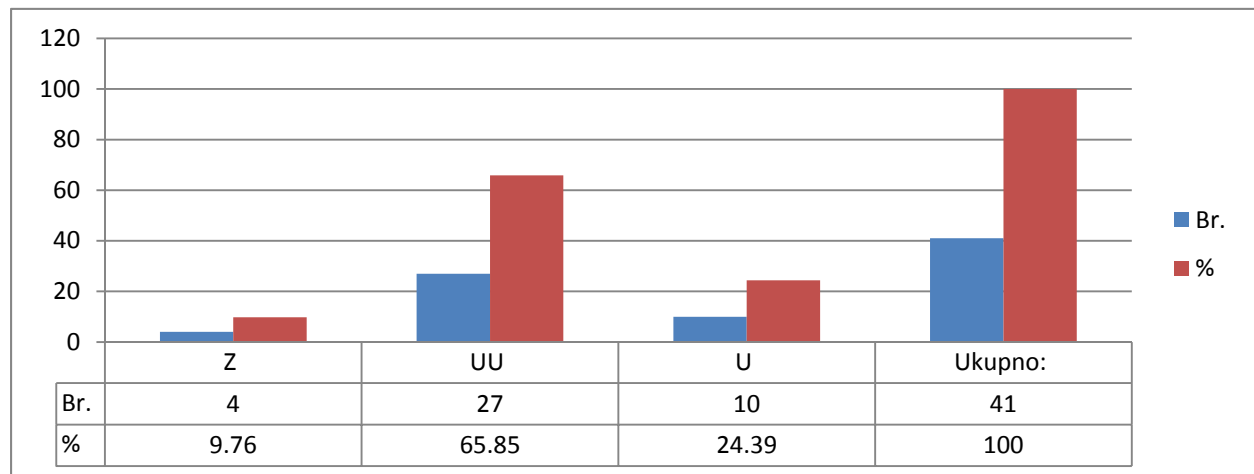
- Plan i program saradnje sa roditeljima treba da sadrži jasno definisane sadržaje, dinamiku realizacije i nosioce aktivnosti, kao i plan praćenja i realizacije postavljenih ciljeva.
- Unaprijediti informisanost svih roditelja o mogućnostima za veće učešće u kreiranju života i rada škole.
- Kontinuirano vrednovati i analizirati kvalitet saradnje sa roditeljima, a na osnovu dobijenih rezultata izraditi akcione planove.
- Različitim oblicima komunikacije poboljšati informisanost roditelja o radu Savjeta i cjelokupnim aktivnostima Škole.
- Obezbijediti Poslovnik o radu Savjeta roditelja i detaljnije definisati Program rada Savjeta roditelja.
- Vršiti analizu rada Savjeta roditelja i na osnovu toga donositi odgovarajuće akcione planove.
- Planiranje saradnje sa ustanovama i lokalnom zajednicom podići na viši nivo.
- Više uključivati lokalnu sredinu u cjelokupni rad Škole i planiranje otvorenog dijela programa.
- Planski podsticati i animirati roditelje za uključivanje u život i rad škole.
- Više raditi na kvalitetu savjetodavnog rada za roditelje putem edukativnih radionica, tribina, okruglih stolova i sl.

6. Postignuća znanja i vještina učenika/učenica prema obrazovnim standardima

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

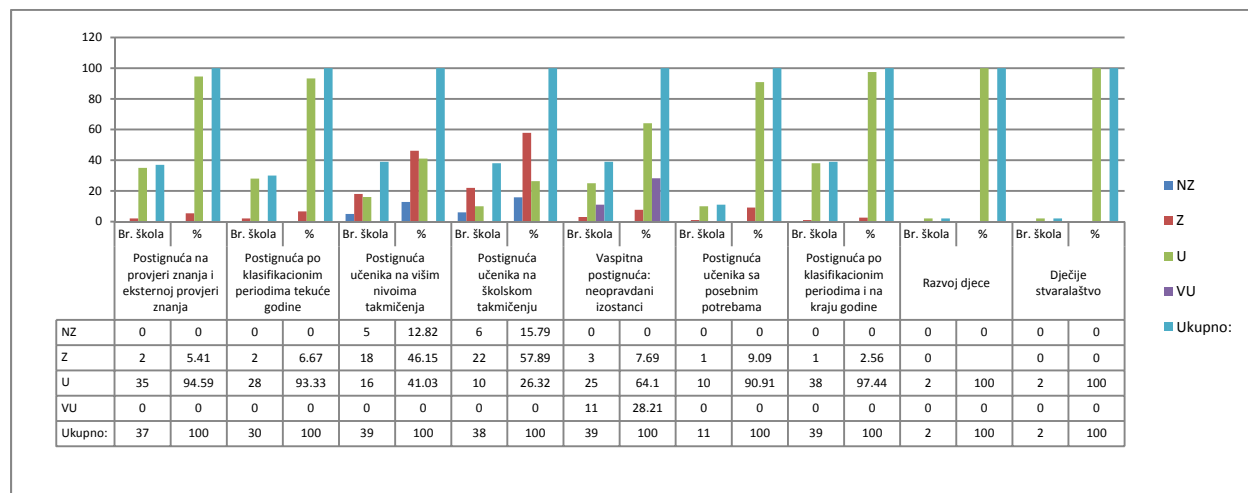
1. Postignuća na provjeri znanja i eksternoj provjeri znanja
2. Postignuća po klasifikacionim periodima tekuće godine
3. Postignuća učenika/ca na višim nivoima takmičenja
4. Postignuća učenika/ca na školskom takmičenju
5. Vaspitna postignuća
6. Postignuća učenika/ca sa posebnim potrebama
7. Postignuća po klasifikacionim periodima i na kraju prethodne godine

Opšta procjena kvaliteta ključne oblasti

Iz tabelarnog pregleda opšte procjene kvaliteta ključne oblasti na nivou uspješno oblast je procijenjena u 24% ustanova. U dvije trećine ustanova (66%) procijenjena je uglavnom uspješno, dok je u 10% ustanova na nivou zadovoljava.

Grafički prikaz kvaliteta

Najbolju procjenu kvaliteta ima indikator Vaspitna postignuća (28% veoma uspješan, 64% uspješan, 8% zadovoljava). Ovo je, ujedno, i jedini indikator u kojem su ostvarene ocjene veoma uspješan. Zanimljivo je da je indikator Postignuća po klasifikacionim periodima i na kraju prethodne godine u svim školama osim u jednoj srednjoj školi, ocijenjen u rasponu 6-8 (uspješan). Ocjenom nezadovoljava, ocijenjeni su indikatori Postignuća na višim nivoima takmičenja (u 5 škola) i Postignuća učenika/ca na školskom takmičenju (u 6 škola).

Prednosti:

- Uspjeh većine učenika/ca na eksterno-internoj i eksternoj provjeri znanja (po predmetima koji se testiraju) ostvaren je na nivou osnovnog obrazovnog standarda. Ocjene postignute na povjeri znanja uglavnom se slažu sa zaključnim ocjenama. Razlika školske ocjene i ocjene na testu kreće se u intervalu od -1 do +1. Mali je broj primjera ocjena na testu koja je za dvije i više ocjena veća ili manja od školske ocjene.
- Postignuće ostvareno na maturalnom i stručnom ispitu uglavnom je uspješno i približno je jednako uspjehu iz tih predmeta na kraju godine.
- Stručni organi škole vrše analizu postignuća ostvarenih na maturalnom i stručnom ispitu, kao i po klasifikacionim periodima, eksterno-internoj i eksternoj provjeri znanja, po ciklusima i predmetima. Manji broj škola upoređuju eksterne rezultate sa kriterijumom internog ocjenjivanja, izvode zaključke, predlažu i preduzimaju mjere za poboljšanje nivoa postignuća učenika/ca.
- U prvom ciklusu preovladava nivo usvojenih ciljeva “postignut u cjelini” i “ističe se”.
- Prema podacima iz izvještaja za tekuću školsku godinu, postignuća većine škola su na osnovnom nivou obrazovnih standarda, po predmetima i klasifikacionim periodima.

- Srednja ocjena i procenat prelaznosti na nivou škola, po razredima i predmetima, ima tendenciju blagog rasta po klasifikacionim periodima. Najslabiji uspjeh se postiže na prvom i trećem klasifikacionom periodu. U veoma malom broju škola ima predmeta sa srednjom ocjenom manjom od 2,00.
- Pojedine škole učestvuju na višim nivoima takmičenja (državni i međunarodni nivo), naročito u vannastavnim aktivnostima, gdje njihovi učenici/ce ostvaruju solidne rezultate.
- Manji broj škola organizuje školska takmičenja u znanju, vještinama i stvaralaštvu. Neke škole, uglavnom, sa malim brojem učenika/ca, organizuju međuškolska takmičenja.
- Škole redovno prate i analiziraju izostanke učenika/ca. Broj izostanaka je tolerantan i ne utiče negativno na kvalitet nastavno-vaspitnog procesa.
- Škole redovno pohvaljuju i nagrađuju učenike/ce za odličan uspjeh, primjerno vladanje i za postignute rezultate na višim nivoima takmičenja.
- U školama je izrečen mali broj vaspitnih mjera. Preovladava vaspitna mjera opomena odjeljenskog starješine.
- Učenici/ce sa posebnim potrebama (njih devetnaest u devet osnovnih škola) rade i napreduju planiranom dinamikom, u skladu sa IROP-om, a podržavaju ih i prate timovi formirani na nivou škole u saradnji sa roditeljima. Ostvarena postignuća većine djece uspješna su i u okviru postavljenih ciljeva.
- Opšti uspjeh, procenat prelaznosti, i srednja ocjena po predmetima na kraju klasifikacionih perioda, i na kraju školske godine većine škola su na nivou uspješan.
- Uporednom analizom postignuća po klasifikacionim periodima može se uočiti uglavnom stabilan trend sa malim oscilacijama, dok uporedna analiza između razreda pokazuje konstantan opadajući trend od nižih ka višim razredima.
- Na popravni ispit je upućen mali broj učenika/ca, koji su uspješno položili.

Nedostaci:

- U nekim školama nedostaje kvalitetna analiza postignutih rezultata (ostvarenosti obrazovnih standarda) po predmetima na eksternoj i eksterno-internoj provjeri znanja, nijesu razmatrani razlozi disproporcije u rezultatima. Na stručnim organima ne upoređuju se kriterijumi internog ocjenjivanja u odnosu na eksterne rezultate. Na osnovu analize ne rade se odgovarajući akcioni planovi za povećanje nivoa postignuća učenika/ca.
- Analize postignuća učenika/ca po klasifikacionim periodima na stručnim organima (Nastavničko vijeće, stručni aktivni) uglavnom se svode na tabelarne podatke – prosječne ocjene po razredima, ne uvijek i po predmetima. Ne razmatraju se razlozi znatnih razlika u nivoima postignuća po klasifikacionim periodima, kao i po predmetima. Ne predlažu se konkretne mjere za poboljšanje postignuća. U većini škola kada se analiziraju podaci po klasifikacionim periodima dolazi se do zaključka da je najslabiji uspjeh na I i III klasifikacionom periodu. Uočava se porast kako se bliže polugodišta. Zapaža se da je distribucija ocjena po predmetima neravnomjerna. Iz pojedinih predmeta svi su učenici/ce ocijenjeni ili imaju više ocjena, a iz

drugih nijednu. Ima neredovnog ocjenjivanja čime se ne obezbjeđuje blagovremena povratna informacija učenicima/cama i roditeljima.

- Postignuća po klasifikacionim periodima imaju trend rasta srednje ocjene i procenta prelaznosti.
- Većina seoskih škola, sa malim brojem učenika/ca, nijesu razvile praksu kontinuiranog učešća na Državnom takmičenju i Olimpijadi znanja, pojedine čak dugi niz godina. U tim školama nedostaje motivacija učenika/ca i individualni rad sa učenicima/cama koji pokazuju interesovanje za pojedine predmetne oblasti. Mali je broj učenika/ca uključen u rad sekcija i vannastavnih aktivnosti iz oblasti prirodnih nauka.
- Učenici/ce učestvuju na takmičenjima u znanju, vještinama i stvaralaštvu. Pojedinačno i ekipno ostvarili su dobre rezultate (preduzetništvo, literarni konkursi, sport, frizeri, elektronika, mehatronika, arhitektura, ugostiteljstvo...).
- U seoskim školama sa vrlo malim brojem učenika/ca ograničena je mogućnost organizovanja školskih takmičenja. U nekim školama školska takmičenja se ne održavaju ili se održavaju za manji broj predmeta ili samo u sportu. Plasman učenika/ca sa školskih takmičenja za veće nivoe takmičenja je veoma skroman. Izrada testova i bodovnih skala su u domenu nastavnika/ce a ne razmatraju se na sjednicama stručnih aktiva.
- Kvantitativno-kvalitativna analiza postignuća učenika/ca po klasifikacionim periodima i na kraju prethodne godine na stručnim organima je nepotpuna. Nedostaju uporedne analize obrazovno-vaspitnih postignuća u toku prethodnih godina, posebno loših obrazovnih postignuća iz pojedinih predmeta. Dobijene informacije se ne koriste za određivanje prioriternih aktivnosti. U nekim školama evidencija nije kompletna i sistematizovana. Srednje ocjene i procenat prelaznosti po klasifikacionim periodima u odnosu na kraj školske godine veoma su različiti. Kod većine škola procenat prelaznosti je 100%.
- U predškolskim ustanovama timski se prati adaptacija djece i njihov razvoj. Vodi se razvojni portfolio za svako dijete i portfolio sadrži većinu potrebnih podataka. (Upitnik sa opštim podacima, Mišljenje i nalaz psihologa, Ček-liste o socio-emocionalnom razvoju, Upitnik o vidovima saradnje sa porodicom, reprezentativni likovni radovi djece i Podaci o zdravstvenom stanju djeteta).
- U cilju promovisanja dječijeg stvaralaštva Ustanova pridaje značaj učešću djece na raznim manifestacijama i takmičenjima.
- U Ljetopisu, na oglasnim tablama, panoima, zidnim i zastakljenim površinama izloženi su dječiji likovni radovi i produkti nastali nakon obrađene teme.

Preporuke:

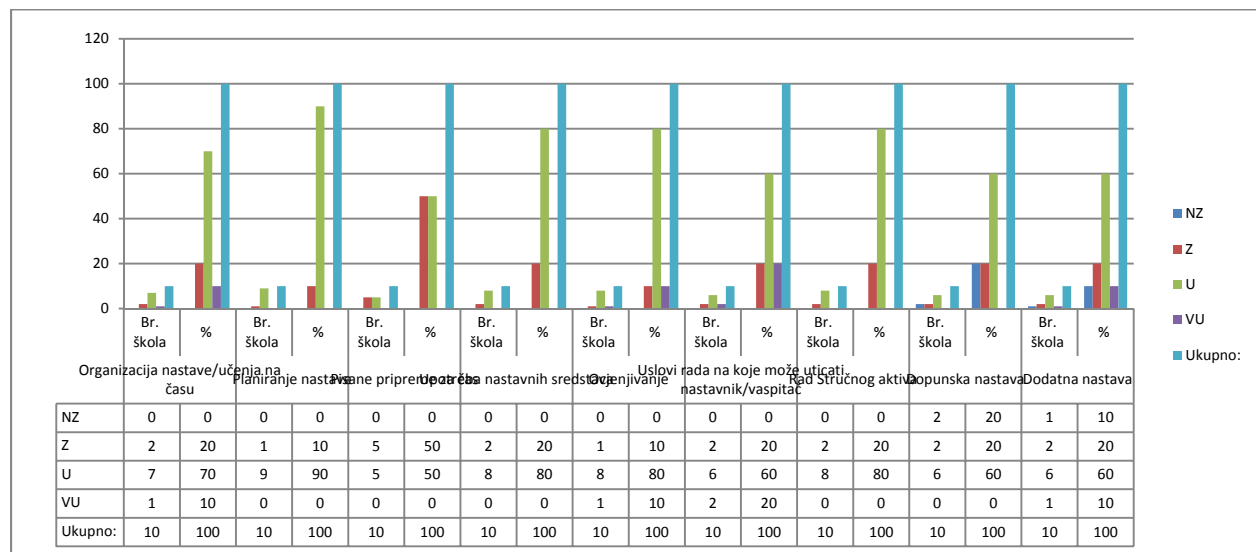
- Vršiti konkretnu kvalitativnu analizu postignuća na provjeri znanja. Analizirati uzroke disproporcije postignuća učenika/ca na eksterno-internoj provjeri znanja i na nivou Škole. Analizirati na stručnim organima kriterijume internog ocjenjivanja u odnosu na eksterne rezultate i znanja i donijeti relevantne zaključke i raditi planove za poboljšanje nivoa postignuća učenika/ca.

- Nakon svakog klasifikacionog perioda, cjelovito analizirati uspjeh učenika/ca po razredima i predmetima (analiza procenta prelaznosti i prosječne ocjene) i u zapisniku Nastavničkog vijeća i stručnih aktiva o tome voditi evidenciju.
- Na stručnim organima razmatrati razloge znatnih razlika u nivoima postignuća po klasifikacionim periodima, analizirati nizak nivo obrazovnih postignuća iz pojedinih predmeta i preduzeti mjere i aktivnosti za njihovo poboljšanje.
- Ocjenjivanje mora biti redovno i kontinuirano, kako bi se učenicima/cama i roditeljima obezbijedila blagovremena povratna informacija i izbjegla preopterećenost učenika/ca pred kraj klasifikacionog perioda.
- Razvijati kod učenika/ca unutrašnju motivaciju za samostalno sticanje dodatnih znanja i vještina za učešće na višim nivoima takmičenjima. Kroz dodatnu nastavu i dalje pokušavati da se stimulišu učenici/ce za učešće na višim nivoima takmičenja.
- Organizovati školska takmičenja iz više nastavnih predmeta i vannastavnih aktivnosti i više motivisati i pripremati učenike/ce za učešće na tim takmičenjima. Na sjednicama aktiva izraditi plan školskih takmičenja za više predmeta i vannastavnih aktivnosti, i usvojiti testove, bodovne skale i rang liste postignuća učenika/ca.
- Pojačanim pedagoškim radom poboljšati vaspitno postignuće učenika/ca.
- Organizovati stručnu pomoć za osposobljavanje nastavnog osoblja u izradi IROP-a. Raditi na poboljšanju postignuća učenika/ca sa smetnjama u razvoju.
- Na stručnim organima detaljnije analizirati postignuća učenika/ca, sa posebnim osvrtom na uzrok boljih postignuća na kraju školske godine u odnosu na ostale klasifikacione periode.
- U pedagoškoj dokumentaciji ažurnije sređivati podatke o obrazovno-vaspitnim postignućima učenika/ca.

7. Analiza kvaliteta po predmetima

Biologija

Procjena kvaliteta nastave biologije vršena je u 9 osnovnih škola u toku 2014. godine. Najbolje procijenjeni indikatori su planiranje nastave i uslovi rada na koje može uticati nastavnik/ca, dok je najviše nedostataka uočeno kod pisanih priprema za čas i u planiranju dopunske i dodatne nastave.

Prednosti:

- U većem broju škola u realizaciji nastavnog procesa, kombinuju se nastavne metode i oblici rada koje podstiču aktivno učenje i samostalan rad učenika/ca.
- Na većem broju časova koristi se raznovrstan didaktički materijal.
- Svi nastavnici/ce stvaraju prijatno okruženje za rad.
- Godišnji planovi su kompatibilni sa važećim Predmetnim programom sa ciljnim i procesno-razvojnim planiranjem i sadrže ciljeve iz otvorenog dijela kurikuluma.
- Određeni broj škola raspolaže solidnom zbirkom, nastavnih sredstava i pomagala, kao i informatičkom tehnologijom.
- Nastavnici/ce uglavnom izrađuju didaktički materijal.
- Ocjenjivanje je u skladu sa Zakonom o osnovnom obrazovanju. Jedan broj nastavnika/ca kombinuje raznovrsne metode provjere znanja i tehnike ocjenjivanja.
- Aktivi planiraju svoj rad, razmatraju određena stručna pitanja i vrše kvantitativnu analizu postignuća učenika/ca.

Nedostaci:

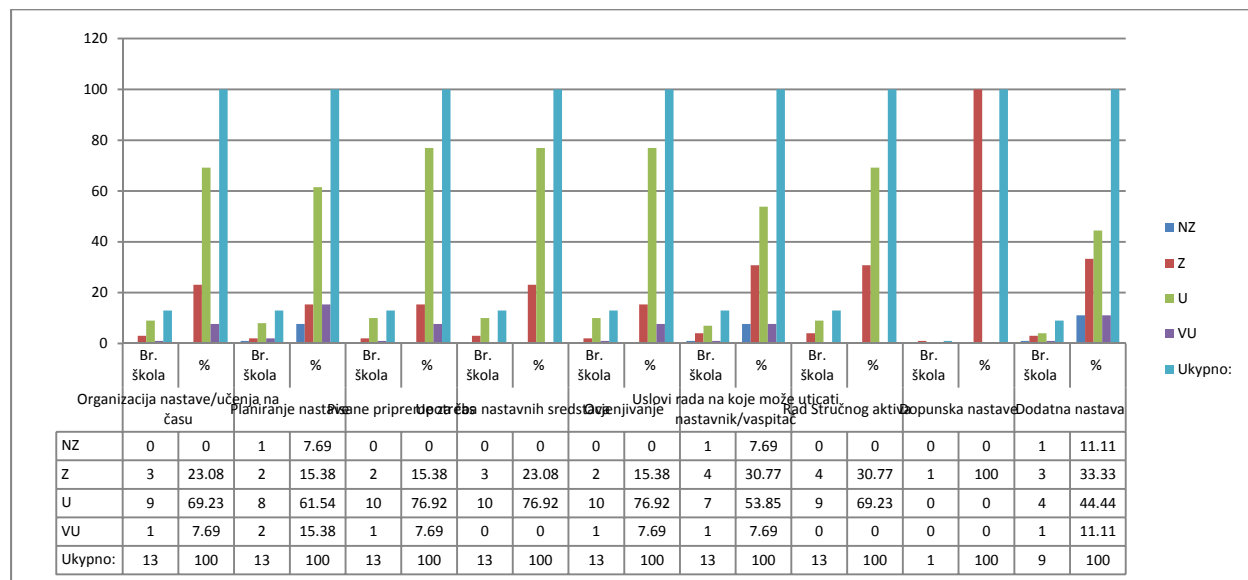
- U jednom broju škola zastupljena je tradicionalna nastava.

- Pojedinih godišnjim planovima rada nedostaje originalnost i prilagođenost realnim uslovima škole i lokalne sredine, kao i konkretizacija ciljeva iz otvorenog dijela kurikuluma.
- Jedan broj nastavnika/ca ne piše redovno pripreme za čas, a napisane pripreme su prilagođene tradicionalnoj nastavi. Osvrt na realizaciju planiranja na godišnjem i nivou časa, rijetko se daje u većini škola.
- Raspoloživa informatička tehnologija se ne koristi u dovoljnoj mjeri.
- Određeni broj seoskih škola raspolaže malom količinom didaktičkog materijala, pojedini nastavnici/ce rijetko izrađuju didaktički materijal. U većini škola nije izrađena specifikacija potrebnih nastavnih sredstava i pomagala.
- U odjeljenjskim knjigama evidentiraju se ocjene samo sa usmene provjere znanja, uglavnom na kraju klasifikacionog perioda.
- Dio planiranih aktivnosti stručnog aktiva je formalne prirode. U većini škola izostaje detaljna kvalitativna analiza postignuća učenika/ca i drugih stručnih pitanja kojim se bavi aktiv.
- U određenom broju škola ne polaže se dovoljno pažnje na rad sa nadarenim učenicima/cama i učenicima/cama koji zaostaju u savladavanju nastavnog gradiva iz biologije.

Preporuke:

- U realizaciji nastavnog procesa koristiti savremene nastavne metode, nastavne tehnike, oblike rada i raznovrstan didaktički materijal.
- Godišnje planove prilagoditi realnim uslovima škole i lokalne sredine. Konkretizovati ciljeve iz otvorenog dijela kurikuluma
- Vršiti redovnu pripremu za čas u skladu sa zahtjevima savremene nastavne prakse. Davati osvrt na realizaciju godišnjih planova i pisanih priprema za čas sa odgovarajućim komentarima i prijedlozima za njihovu korekciju u narednoj godini.
- Izraditi specifikaciju potrebnih nastavnih sredstava i pomagala prema resursima potrebnim za realizaciju Predmetnog programa. Razviti praksu izrade didaktičkog materijala, posebno u radu sa nadarenim učenicima/cama.
- Redovno evidentirati različite metode provjere znanja i tehnike ocjenjivanja u odjeljenjskim knjigama.
- U cilju poboljšanja nastavne prakse vršiti detaljnu kvantitativno-kvalitativnu analizu različitih aspekata rada stručnog aktiva.
- Rad sa nadarenim učenicima/cama i učenicima/cama koji zaostaju u savladavanju nastavnog gradiva planski i raznovrsno organizovati u skladu sa realnim mogućnostima škole.

Likovna kultura

Prednosti:

- Organizacija nastave/učenja na času je u 7,69%, nadzorom obuhvaćenih škola, ocijenjena sa veoma uspješno, a u 69,23% uspješno, što ukazuje na to da je proces nastave/učenja uglavnom dobro organizovan sa kombinovanom primjenom savremenih metoda i raznovrsnih oblika rada. Većina nastavnika/ca ima kreativan pristup u radu, učenici/ce su aktivni/ne na času i koriste ranije stečena znanja i iskustva. Evidentno je da se praktičnom radu poklanja posebna pažnja.
- Planiranje nastave je veoma uspješno ocijenjeno u 15,38%, a uspješno u 61,54% škola. Planiranje je u skladu sa izmjenama i dopunama predmetnog programa u 2 i 3 ciklusu iz 2013. godine. Godišnji planovi imaju sadržajan raspored operativnih ciljeva, pojmovno-sadržaja, sa naznačenom dinamikom za realizaciju. U Godišnjim planovima uglavnom postoji i osvrt na realizaciju.
- Pisane pripreme nastavnika/ca za čas su veoma uspješno procijenjene u 7,69%, a uspješno u 76,92% slučajeva. Većina nastavnika/ca se redovno priprema za nastavu. Pripreme sadrže jasno definisane ciljeve i planirane aktivnosti učenika/ca, kao i osvrt na realizaciju sa estetskom analizom praktičnih radova. Predviđeni su potrebni elementi nastave (metode, oblici, sredstva, procedura rada).
- Upotreba nastavnih sredstava na času je uspješna u 76,92%. Škole uglavnom raspolažu nastavnim sredstvima prema resursima za realizaciju Predmetnog programa. Nastavnici/ce uglavnom koriste raznovrstan didaktički materijal (reprodukcije, prethodne dječije kreativne radove i slično). Nastavnici/ce koriste računare i ostalu audio i video opremu u procesu nastave-učenja na času. U svim školama se koriste odobreni udžbenici.

- Ocjenjivanje je procijenjeno kao veoma uspješno u 7,69%, a kao uspješno u 76,92%. Ocjenjivanje je u skladu sa Zakonom o osnovnoj školi i Pravilnikom o ocjenjivanju znanja i praćenju napredovanja učenika/ca u radu. Ocjenjivanje je javno i većinom obrazloženo. Pojedini nastavnici/ce vode i ličnu evidenciju o napredovanju učenika/ca u radu. Ocjene uglavnom odgovaraju znanju učenika/ca pokazanom na posjećenim časovima. Nema evidentiranih prigovora učenika/ca ili roditelja na ocjenjivanje.
- Uslovi za rad na koje može da utiče nastavnik/ca su veoma uspješno procijenjeni u 7,69% i uspješno u 53,85%, što ukazuje na činjenicu da nastavnici/ce uglavnom posvećuju pažnju prostoru u kome se odvija obrazovno-vaspitni proces, u cilju podsticanja učenika/ca na kreativnost u praktičnom radu i učenju van udžbenika. Nastavnici/ce zajedno sa učenicima/cama osmišljavaju i izrađuju pojedina nastavna sredstva i didaktički materijal.
- Rad Stručnog aktiva je ocijenjen kao uspješan u 69,23%. U svim školama je blagovremeno konstituisan stručni aktiv koji ima plan i program rada. Na nivou stručnog aktiva se uglavnom vrši analiza uspjeha, unutar aktiva se uglavnom razmatraju stručna pitanja i organizuju ogledni časovi i hospitacije, što ukazuje da su nastavnici/ce prepoznali/e ulogu rada Stručnog aktiva u unapređivanju kvaliteta rada škole.
- Dopunska nastava je komentarisana i procijenjena kroz izvještaje nadzornika/ca iz čijih predmeta je i organizovana.
- Dodatna nastava je vrednovana sa veoma uspješno u 11,11%, a kao uspješna u 44,44% nadzorom obuhvaćenih škola. Kao vid dodatne nastave nastavnici/ce uglavnom organizuju rad likovne sekcije, čime se obezbjeđuje mogućnost individualnog rada i rada u grupama, organizovanje individualnih i kolektivnih likovnih izložbi učenika/ca, izrada scenografija za školske predstave, izrada informativnih panoa, kao i kreativno likovno uređenje školskog enterijera.

Nedostaci:

- U 30,76% škola koje su obuhvaćene nadzorom u 2014. godini, nastava iz Likovne kulture nije stručno zastupljena. Nastava je realizovana na zadovoljavajućem nivou u 23,08% škola, što znači sa skoromnim izborom metoda i oblika rada, lošim izborom praktičnih vježbi, sa neadekvatnom upotrebom nastavnih sredstava i didaktičkog materijala. U ovim slučajevima nastava je organizovana na tradicionalan način, izučavani sadržaji su uglavnom neprimjenljivi, učenici/ce se usmjeravaju isključivo na korišćenje udžbenika, na času je dominantna uloga nastavnika/ce i davanje uputstava. Likovnim praktičnim radovima se ne posvećuje posebna pažnja.
- U 15,38% planiranje je na zadovoljavajućem nivou, a nezadovoljavajuće u 7,69%. U godišnjim planovima rada nijesu uvrštene izmjene i dopune predmetnog programa iz 2013. godine vezane za 2 i 3 ciklus osnovne škole. Operacionalizovani ciljevi vezani za specifičnosti lokalne sredine nijesu uvršteni u plan ili nijesu kvalitetno planirani. Planovi ne sadrže ni ciljeve vezane za implemetaciju Preduzetničkog učenja. U planovima je rijetko dat osvrt na realizaciju planiranog sa odgovarajućim dopunama i korekcijama.

- U 15,38% slučajeva pisane pripreme nastavnika/ca su na zadovoljavajućem nivou. U pripremapa nijesu jasno navedeni nastavni ciljevi i nijesu konkretno planirane aktivnosti nastavnika/ca i učenika/ca. Evidentno je i preambiciozno postavljanje operativnih ciljeva, neadekvatno raspoloživom vremenu i resursima za realizaciju časa. Pripreme ne sadrže osvrt na realizaciju niti estetsku analizu praktičnog rada na kraju časa.
- Upotreba nastavnih sredstava na času je na zadovoljavajućem nivou u 23,08% slučajeva. U ovim slučajevima škole raspolažu samo najosnovnijim nastavnim sredstvima i stručnom literaturom vezanom za predmet Likovna kultura. Ove škole ne posjeduju adekvatnu video opremu potrebnu za realizaciju Predmetnog programa. Raspoloživa nastavna sredstva se samo povremeno koriste u procesu nastave-učenja na času.
- Ocjenjivanje je procijenjeno na zadovoljavajućem nivou u 15,38%. škola. U ovom slučaju evidentna je veća učestalost ocjenjivanja pred kraj klasifikacionih perioda, a ocjene date u dnevniku rada ne odgovaraju znanju učenika/ca pokazanom na posmatranim časovima.
- U 30,77% uslovi rada na koje može da utiče nastavnik/ca su na zadovoljavajućem nivou, a u 7,69% su na nezadovoljavajućem nivou. Nastavnici/ce ne pokreću inicijative za nabavku nastavnih sredstava potrebnih za realizaciju Predmetnog programa i ne angažuju se u izradi didaktičkog materijala i pojedinih nastavnih sredstava koje bi izradili zajedno sa učenicima/cama. Radni prostor nije opremljen reprodukcijama poznatih remek-djela iz istorije umjetnosti, niti kreativnim likovnim radovima učenika/ca.
- U 30,77% rad Stručnih aktiva je na zadovoljavajućem nivou. Plan rada stručnog aktiva u ovim školama se ponavlja iz godine u godinu, zapisnici se ne vode kontinuirano, unutar aktiva se vrši samo tabelarna analiza uspjeha učenika/ca bez, prijedloga mjera za njegovo poboljšanje. U ovim slučajevima, na sjednicama aktiva se rijetko razmatraju stručna pitanja, kao i efekti dodatne i dopunske nastave. Rijetko se organizuju ogledni časovi, hospitacije, teorijska predavanja i slično.
- Dopunska nastava je komentarisana i procijenjena kroz izvještaje nadzornika iz čijih predmeta je i organizovana.
- Dodatna nastava je vrednovana na zadovoljavajućem nivou u 33% nadzorom obuhvaćenih škola i nezadovoljavajućem nivou u 11,11%. Dio nastavnika/ca nema adekvatno osmišljen Plan i program rada dodatne nastave. Raspored održavanja dodatne nastave nije istaknut, kao ni broj učenika/ca koji pohađaju ovaj vid nastave. Neadekvatno je evidentiran i broj održanih časova. U većini škola rad dodatne nastave je intenzivniji prilikom obilježavanja datuma važnih za život i rad škole ili uoči učešća učenika/ca na likovnim konkursima i takmičenjima.

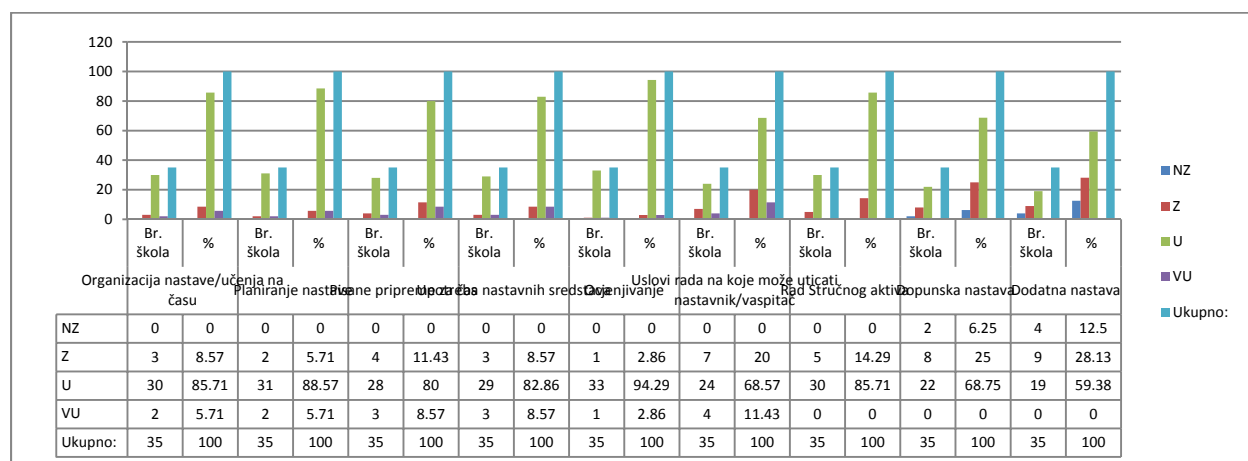
Preporuke:

- U svim školama je potrebno stručno zastupiti nastavu Likovne kulture. Rasporede održavanja časova za ovaj vid nastave uskladiti sa rasporedom održavanja časova više škola koje gravitiraju na užem području, kako bi se obezbijedila stručna dopuna časova iz drugih škola.

- Nastavu/učenje je potrebno organizovati po principima interaktivnih metoda uz primjenu raznovrsnog didaktičkog materijala, nastavnih sredstava i pomagala. Kombinovati razne oblike i metode rada koje podstiču samostalnost učenika/ca u radu, da bi se povećala primjenljivost izučavanih sadržaja.
- U planovima rada je potrebno uvrstiti izmjene i dopune shodno važećem Predmetnom programu iz 2013. godine. Unaprijediti operativno planiranje nastave na bazi ciljeva iz predmetnih kataloga i standarda znanja. Odgovarajuće osmisliti dio ciljeva specifičnih za lokalnu zajednicu i Preduzetničko učenje. Potrebna je sadržajnije analiza osvrta na realizaciju planiranja, sa isticanjem mjera za njegovo poboljšanje.
- Potrebno je kontinuirano planiranje svih časova. Raditi pripreme u kojima će biti jasno istaknuti operativni ciljevi, sadržaji, aktivnosti učenika/ca, oblici rada i metode, kao i estetska analiza praktičnih radova. Pripreme moraju imati osvrt na realizaciju, sa odgovarajućim izmjenama i dopunama.
- Nastavnici/ce treba da pokreću inicijative za nabavku nastavnih sredstava potrebnih za realizaciju Predmetnog programa, a raspoloživa nastavna sredstva i didaktički materijal koristiti u kontinuitetu. Neophodno je da škole budu opremljene adekvatnom video opremom i računarima potrebnim za realizaciju nastave Likovna kultura.
- Na stručnim organima u školi potrebno je usklađivati kriterijume ocjenjivanja, koristiti različite tehnike i metode provjere znanja, voditi dodatnu evidenciju o napredovanju učenika/ca u sticanju znanja.
- Voditi računa o zadovoljenju estetskih i sazajno-informativnih kriterijuma prilikom uređenja radnog prostora. Posebnu pažnju posvetiti dječijim likovnim radovima i kontinuirano smjenjivati pojedinačne i grupne radove učenika/ca. Radni prostor opremiti reprodukcijama remek-djela vezanih za istoriju umjetnosti.
- Stručni aktiv treba da se sadržajnije bavi analizom obrazovno-vaspitnog rada, razmatranjem stručnih pitanja, stručnim usavršavanjem, poboljšanjem kvaliteta nastave i učenja, međupredmetnom korelacijom i usaglašavanjem kriterijuma ocjenjivanja. Radom aktiva treba obuhvatiti osvrt na realizaciju planiranih ciljeva i predlagati adekvatne mjere za poboljšanje kvaliteta znanja učenika/ca, na osnovu samoevaluacije. Redovno pokretati inicijative za nabavku potrebnih nastavnih sredstava.
- Potrebno je poboljšati i sadržajnije osmisliti Plan i program rada dodatne nastave. Dodatnu nastavu treba organizovati početkom školske godine, evidentirati održane časove i učenike/ce koji pohađaju ovaj vid nastave. Termine održavanja dodatne nastave utvrditi rasporedom časova i analizirati efekte rada.

Engleski jezik

Većina indikatora je na nivou uspješno i na približno jednakom nivou. Ocjenom veoma uspješno ocijenjeno je veoma malo škola. Indikator koji je procijenjen veoma uspješno u najvećem broju škola (11%) je **Uslovi rada na koje nastavnik/ca može da utiče**. Ovaj isti indikator je u najvećem broju škola procijenjen ocjenom zadovoljava (20%). U 9% škola veoma uspješno je procijenjena **Upotreba nastavnih sredstava** i **Pisane pripreme za čas**. **Organizacija nastave/učenja** samo je u dvjema ustanovama na ovako visokom nivou. Ocjenom nezadovoljava procijenjeni su indikatori **Dopunska nastava** (u 6% ustanova) i **Dodatna nastava** (u 12,5%), koji se u tim ustanovama ne realizuju. Ovi indikatori nijesu ocijenjeni u trima ustanovama, u kojima se realizuju kao fakultativna nastava ili izborni predmet, pa nastavnici/ce nijesu obavezni da organizuju ove vidove nastave u tim školama/odjeljenjima.

Prednosti:

- Organizacija časa je u 86% posjećenih škola ocijenjena na nivou uspješno, a u 6% na nivou veoma uspješno, što navodi na zaključak da su na većini časova postignuti ciljevi učenja, da su dominantne aktivne metode učenja, da je pedagoška komunikacija u učionici na visokom nivou i da je radni jezik učionice engleski.
- Planiranje nastave je u 88% škola ocijenjeno na nivou uspješno, a u 9% na nivou veoma uspješno. Planiranje je ciljno i usklađeno sa predmetnim programom, većina planova sadrži osvrt na realizaciju i ciljeve otvorenog dijela programa, a u toku je i prepoznavanje ciljeva preduzetničkog učenja.
- Indikator Pisane pripreme za čas ocijenjen je u 80% škola na nivou uspješno, a u 9% škola na nivou veoma uspješno. Nastavnici/ce se redovno pripremaju za čas. Pisane pripreme, uglavnom, sadrže ciljeve, aktivnosti, metodička rješenja, nastavna sredstva i materijal i jasno istaknute faze časa.

- Upotreba nastavnih sredstava je u 83% škola ocijenjena na nivou uspješan, a u 9% škola veoma uspješan. Adekvatno se koriste različita audio-vizuelna nastavna sredstva u skladu sa ciljevima učenja, kao i didaktički materijal koji izrađuju nastavnici/ce i učenici/ce.
- Ocjenjivanje je u 94% škola ocijenjeno na nivou uspješan, a u 3% na nivou veoma uspješan. Nastavnici/ce ocjenjuju znanja učenika/ca redovno, po međusobno usaglašenom kriterijumu ocjenjivanja sa kojim su učenici/ce upoznati.
- Uslovi rada na koje može da utiče nastavnik/ca su u 69% škola ocijenjeni na nivou uspješan, a u 11% na nivou veoma uspješan. Prostor za nastavu i učenje je u većini škola funkcionalan i ugodan za učenje čemu su doprinijeli nastavnici/ce i učenici/ce izradom i izlaganjem radova. Mali broj postojećih kabineta/specijalizovanih učionica su solidno opremljeni nastavnim sredstvima, a neki imaju i priručnu biblioteku.
- Rad Stručnog aktiva je u 86% škola ocijenjen na nivou uspješan. Većina stručnih aktiva ima plan rada sa potrebnim elementima koji se realizuje predviđenom dinamikom, a zapisnici su uglavnom uredni i sadržajni, praćeni tabelarnim prikazom postignuća učenika/ca na klasifikacionim periodima, analizom i prijedlogom mjera.
- Dopunska nastava je u 69% škola ocijenjena na nivou uspješan. Većina nastavnika/ca ima planove rada, termine realizacije časova, spisak učenika/ca i urednu evidenciju.
- Dodatna nastava je ocijenjena u 60% škola na nivou uspješan. Dodatna nastava je uglavnom planirana i realizuje se po utvrđenom rasporedu.

Nedostaci:

- U organizaciji nastave prisutne su aktivnosti i postupci koji nijesu metodički utemeljeni ili su svojstveni tradicionalnoj nastavi usmjerenoj na nastavnika/cu. Primjena frontalnog oblika rada je povremeno neopravdana, dok su nastavnici/ce nevjешti kod organizovanja rada u grupama. Ima nedostataka i u strukturiranju časova, tempu rada i pedagoškom pristupu.
- U nekim školama jezik instrukcija nije prilagođen aktivnostima ili znanju učenika/ca – povremeno su instrukcije suviše složene u odnosu na uzrast ili je pretjerana upotreba maternjeg jezika.
- Povratna informacija često odražava nizak nivo postignuća. Većina učenika/ca nije usvojila prethodna znanja, što ograničava usvajanje novih.
- Planiranje kao proces ima ustaljene nedostatke: nastavnici/ce radije preuzimaju gotove planove iz drugih škola, što rezultira neprilagođenošću školi i odjeljenju. Nerazumijevanje se ogleda i u formulaciji ciljeva ili interpretaciji već formulisanih, rijetko se prati realizacija pa izostaju korekcije planova. Preporuka da se u planove uvrste sadržaji koji afirmišu lokalnu sredinu, preduzetničko učenje i održivi razvoj poštuje se u manjem broju škola. Stručni organi (aktivni i Nastavničko vijeće) nekritički usvajaju planove, ili se ne bave tom problematikom.
- Kod manjeg broja nastavnika/ca pripremanje za časove nije ustaljena praksa ili se praktikuje samo radi ispunjavanja formalnih zahtjeva (napisane u tezama, ne sadrže ciljeve časa,

metodičko-didaktička rješenja ili čak i scenario časa). Većina nastavnika/ca ne vrši osvrt na realizaciju.

- Propusti u ocjenjivanju koji su vidljivi eksternom posmatraču uglavnom su rijetki: Ima indikacija da je kriterijum ocjenjivanja preblag ili prestrog u nekim školama komparacijom raspoloživih ocjena (eksterna provjera znanja, ocjene pismenih zadataka, testova i usmenog ponašanja učenika/ca). U školama, u kojima je nadzor realizovan u toku oktobra, uglavnom nema ocjena u odjeljenjskim knjigama, što dovodi u pitanje redovnost i raznovrsnost ocjenjivanja. Plan ocjenjivanja nije definisan. Ima propusta i u kreiranju pismenih zadataka (broj, vrsta ili težina zahtjeva).
- U mnogim školama nema specijalizovane učionice za nastavu engleskog jezika. Znatno je broj tradicionalno opremljenih učionica.
- Stručni aktivni ne prepoznaju u potpunosti svoju ulogu. Međusobna saradnja je često u okviru statutarnih obaveza. Najčešći propusti u radu aktivna su: neusvajanje planova rada, neutvrđivanje kriterijuma ocjenjivanja, površna analiza postignuća i nedostatak međusobnih hospitacija, oglednih/uglednih časova i stručnih predavanja.
- Škole imaju veoma malo podataka o dopunskoj i dodatnoj nastavi. Na realizaciju ovih vidova nastave utiču i drugi faktori: raspored časova, prevoz učenika/ca, mali broj učenika/ca u nekim školama, nezainteresovanost za ove vidove nastave od strane učenika/ca (ali i nastavnika/ca).

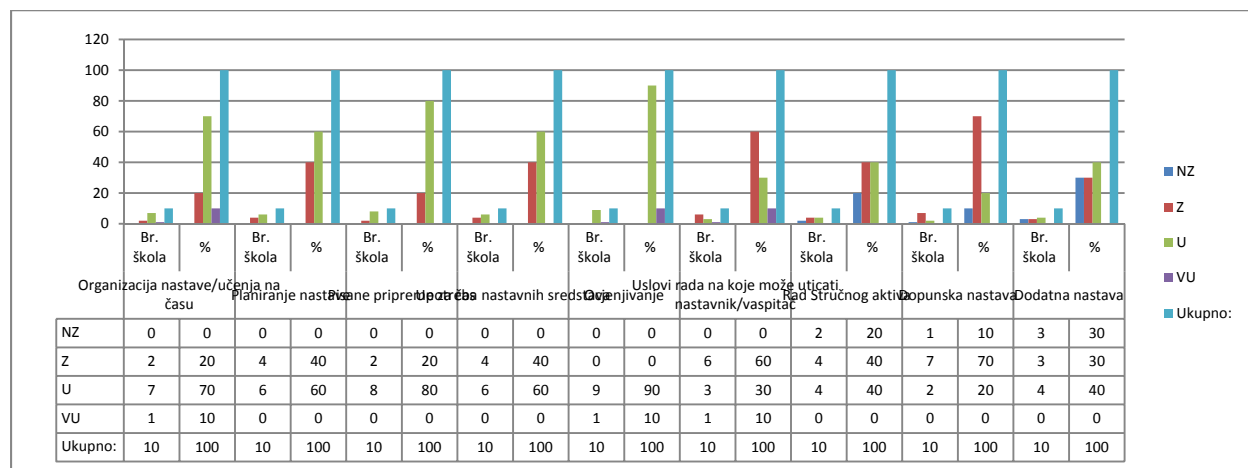
Preporuke:

- Koristiti savremenije didaktičko-metodičke principe prilikom organizacije časa.
- Koristiti više aktivnosti otvorenog tipa. Podsticati veću kognitivnu aktivnost učenika/ca podsticajnim problemskim zadacima.
- Potrebno je usavršavanje nastavnika/ca iz oblasti metodike.
- Proces nastave usmjeriti na učenike/ce, izborom različitih oblika rada i interaktivnih metoda učenja.
- U većem stepenu koristiti engleski jezik kao osnovni jezik komunikacije na času.
- Uskladiti aktivnosti sa ciljevima časa.
- Osposobljavati učenike/ce za tiho čitanje s razumijevanjem umjesto glasnog čitanja bez razumijevanja.
- Ciljeve uskladiti sa predmetnim programom, vodeći računa o njihovoj formulaciji.
- Pisati osvrt na realizaciju mjesečno ili poslije svake teme.
- Navesti sadržaje i ciljeve otvorenog dijela programa i jezika struke (u srednjim školama). Vidno obilježiti ciljeve slobodnog dijela programa u planovima rada.
- Pripreme za časove pisati u skladu sa metodičkim zahtjevima.
- Redovno pisati pripreme za čas.
- Definirati plan ocjenjivanja vodeći računa o različitim lingvističkim kategorijama. Bodovnu skalu za ocjenjivanje pismenih zadataka formirati u skladu sa dokimološkim načelima.

- Pismene zadatke realizovati u skladu sa predmetnim programom.
- Redovnije upisivati ocjene u odjeljske knjige.
- Nastojati da se jedna učionica transformiše u kabinet za strane jezike i opremi modernim nastavnim sredstvima.
- Više truda uložiti u stvaranje podsticajnog prostora za učenje.
- Prikaz postignuća učenika/ca u zapisnicima sa sjednice aktiva dopuniti sa distribucijom ocjena i procentom prelaznosti. Vršiti uporednu analizu postignuća učenika/ca i predlagati konkretne mjere za njihovo poboljšanje. Stručni aktivisti treba da se detaljnije bave analizom obrazovno-vaspitnog rada, razmatranjem stručnih pitanja, stručnim usavršavanjem, poboljšanjem kvaliteta nastave i učenja, međupredmetnom korelacijom i usaglašavanjem kriterijuma ocjenjivanja.
- Organizovati dopunsku i dodatnu nastavu.
- Voditi evidenciju o realizaciji dopunske i dodatne nastave u odjeljskim knjigama.
- Analizirati uticaj dopunske i dodatne nastave na postignuća učenika/ca.

Istorija

Kvalitet nastave istorije opserviran je u 10 osnovnih škola, kod 11 nastavnika/ca. Ukupni kvalitet nastave procijenjen je: na nivou uspješno u četiri škole (40 %), uglavnom uspješno u tri škole (30 %) i zadovoljava, takođe, u tri škole (30%). Nije bilo ustanova u kojima je predmet procijenjen sa veoma uspješno i ne zadovoljava. Najbolje procijenjen indikator je Ocjenjivanje. Najslabije procijenjeni indikatori su: Dopunska nastava i Rad stručnog aktiva.

Prednosti:

- Jasno su istaknuti ciljevi nastave. Imaju primjera da se učenici/ce podstiču na kreativnost (samostalna priprema teksta, prezentacije, itd.).
- Godišnje planiranje gradiva je u skladu sa usvojenim predmetnim programima. Planiranje je, uglavnom, nastavno-ciljno, sa naznačenom dinamikom realizacije ciljeva.
- Pisanom pripremom obuhvaćeni su svi najbitniji elementi nastavnog časa.
- U školama je u upotrebi obavezna literatura (udžbenici). Zavisno od mogućnosti škole, nastavnici/ce koriste, povremeno, računarsku opremu.
- Ocjenjivanje je u skladu sa Zakonom o osnovnoj školi, i Pravilnikom o ocjenjivanju znanja i praćenju napredovanja učenika/ca u radu. Ono je, uglavnom, redovno. Imaju primjera da nastavnici/ce vode ličnu evidenciju rada i napredovanja učenika/ca. Rijetki su formalni prigovori učenika/ca i roditelja na ocjene iz nastavnih predmeta.
- U jednom broju škola nastavnici/ce, zajedno sa učenicima/cama osmišljavaju i izrađuju nastavna sredstva i didaktički materijal.
- Uglavnom se poštuje raspored i dinamika realizacije Plana rada za tekuću školsku godinu. Rad stručnih aktiva u školama je u funkciji unapređivanja postignuća učenika/ca i, donekle i u funkciji korelacije predmetnih oblasti. Nastavnici/ce iste struke, uglavnom, saraduju prilikom izrade godišnjih planova rada.

- Dopunska nastava organizuje se kao pomoć učenicima/cama koji teže da savladavaju nastavni program.
- Dodatna nastava omogućava da se zainteresovani učenici/ce više posvete temama koje ih interesuju i prošire svoja funkcionalna znanja. Upoznavanje sa mogućnostima korišćenja dodatne literature. Individualna ili timska prezentacija obrađene teme uz korišćenje fotografija, crteža, grafikona, audio ili video materijala.

Nedostaci:

- Još uvijek značajna primjena tradicionalnih metoda u nastavi, posebno u malim seoskim školama. Vrijeme utrošeno na realizaciju pojedinih dijelova časa nije uvijek iskorišćeno na odgovarajući način. U najvećem broju opserviranih škola, učenici/ce se rijetko podstiču na istraživački rad. Rijetko se od učenika/ca traži da sagledaju i objasne uzročno-posljedičnu vezu u tumačenju događaja, pojava i procesa. U najvećem broju škola, učenici/ce nijesu dovoljno postaknuti na kreativnost. Toleriše se preuzimanje gotovih tekstova sa interneta. Rijetko se ukazuje na vezu između izučavanih sadržaja i pojava savremenog doba. Rijetko se od učenika/ca traži da formiraju i izraze svoj stav o izučavanim pitanjima. Zanemaruju se međupredmetne povezanosti. Toleriše se mehanička reprodukcija naučenih informacija.
- Izuzetno rijetko se planiraju ciljevi koji afimišu specifičnost istorije lokalne sredine. Rijetko se radi evaluacija realizacije planiranog (s odgovarajućim dopunama i korekcijama).
- Ne radi se evaluacija realizovanih ciljeva poslije časa, kako bi se evidentirale pozitivne strane u realizaciji časa, ali i problemi, i uradile korekcije koje bi ubuduće olakšale planiranje časa.
- Dominantno je korišćenje tradicionalnih nastavnih sredstava. Rijetko se od učenika/ca traži da analizira stavove iznesene u udžbeniku, kao i da analizira vizuelni materijal. U najvećem broju škola rijetko se koristi dodatna literatura u nastavi.
- U najvećem broju škola inicijalna provjera znanja vrši se u drugoj polovini oktobra.
- U učionicama/kabinetima nedostaju priručne biblioteke. Nedovoljna inicijativa i angažovanje nastavnika/ca u pojedinim školama u izradi didaktičkog materijala i nastavnih sredstava potrebnih za realizaciju nastavnog časa.
- U dvije od opserviranih škola, nije oformljen Aktiv društvenih predmeta, odnosno, Aktiv društveno/jezičke grupe predmeta, tako da nastavnici/ce istorije u tim školama nijesu članovi nijednog aktiva. Stručni aktivisti se rijetko bave evaluacijom svog rada, ili se ona svodi na površne konstatacije. Rijetki su primjeri saradnje između stručnih aktiva jedne škole, grada i regije. U jednom broju škola, analiza uspjeha učenika/ca na kraju klasifikacionih perioda, svodi se na uopštene konstatacije, bez suštinske analize kao i osvrta na ulogu predmetnih nastavnika/ca u tome. U dominantnom broju škola, sadržaj predviđen za otvoreni dio kurikuluma, ne razmatra se na sjednicama aktiva.
- U većini škola je dopunska nastava prepoznata kao vid pomoći samo za učenike/ce sa negativnom predmetnom ocjenom. U najvećem broju škola kasni se sa organizovanjem ovog oblika nastave (novembar ili početak drugog polugodišta). U velikom broju škola, mada je redovno predviđena Godišnjim planom rada škole, dopunska nastava je prepuštena

pojedinačnoj inicijativi nastavnika/ce. Uglavnom u seoskim sredinama, organizacija dopunske nastave uslovljena je činjenicom da učenici/ce putuju do škole te zavise od rasporeda prevoza.

- Kasni se sa početkom realizacije dodatne nastave. Većina nastavnika/ca izjednačuje koncept dodatne nastave sa pripremom učenika/ca za takmičenja ili vannastavnim aktivnostima (sekcije). Predmetni nastavnici/ce nijesu dovoljno angažovani/e na afirmisanju ovog oblika nastave i motivisanju učenika/ca za nju.

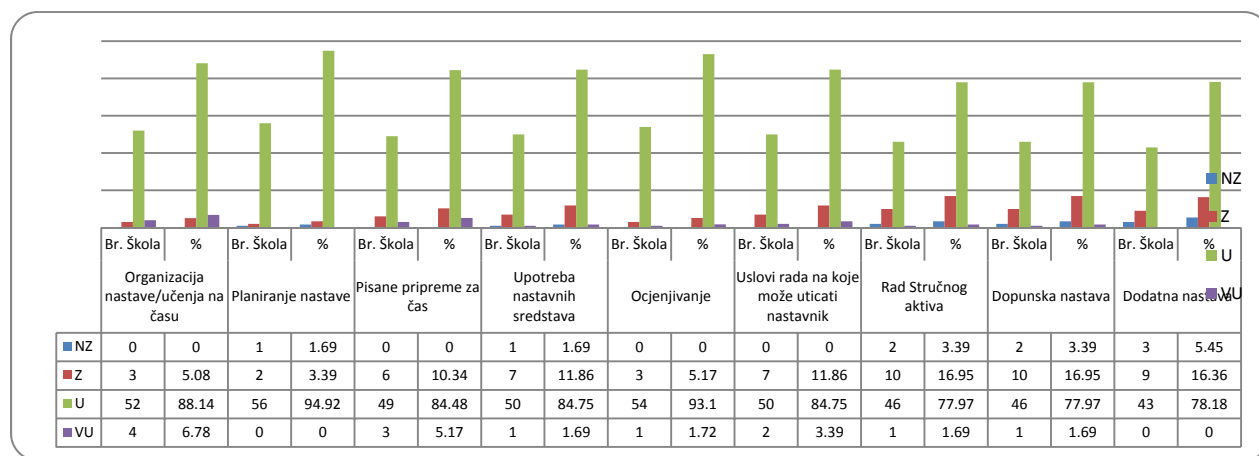
Preporuke:

- Učenike/ce više podsticati da povezuju ranije stečena znanja i iskustva sa razumijevanjem i učenjem novih sadržaja. Podsticati istraživački pristup učenju. Podsticati učenika/ce da formiraju sopstveno mišljenje/stavove o određenim pitanjima i procesima. Potencirati sticanje znanja koja mogu biti primijenjena u daljem školovanju. Istaći međupredmetne povezanosti.
- U godišnjem rasporedu gradiva obezbijediti 15-20% sadržaja koji je specifičan za istoriju lokalne sredine i afirmiše njene vrijednosti. Poslije svake tematske cjeline/mjeseca, raditi evaluaciju realizacije godišnjeg plana. Intenzivirati saradnju između stručnih aktiva jedne škole, grada i regije.
- Poslije svakog časa, uraditi osvrt na realizaciju ciljeva, sa odgovarajućim dopunama, korekcijama i poboljšanjima i koristiti ih kod naredne izrade priprema.
- Više koristiti računarsku tehnologiju kao i druga audio-vizuelna sredstva u nastavi. Na nivou aktiva napraviti specifikaciju potreba za realizaciju savremene nastave u kojoj će precizno biti definisana neophodna nastavna sredstva, metodička i stručna literature i dr.
- Sa procjenjivanjem znanja učenika/ca početi blagovremeno.
- Učionički/kabinetski prostor urediti i opremiti edukativnim materijalom koji nastavnici/ce izrađuju sami/same ili u saradnji sa učenicima/cama, a koji zadovoljavaju informativno-saznajno-estetske kriterijume nastavnog procesa. U učionicama/kabinetima formirati priručne biblioteke.
- Poslije svakog klasifikacionog perioda, stručni aktiv nastavnika/ca treba da detaljno analizira uspjeh učenika/ca i predloži mjere za njegovo poboljšanje. Na sjednicama Aktiva, razmotriti i utvrditi sadržaj koji čini otvoreni dio godišnjeg rasporeda gradiva i koji afirmiše specifičnosti lokalne istorije. Stručni aktivni treba da se detaljnije bave analizom vaspitno-obrazovnog rada, razmatranjem stručnih pitanja, stručnim usavršavanjem, poboljšanjem kvaliteta nastave i učenja, međupredmetnom korelacijom i usaglašavanjem kriterijuma ocjenjivanja. Intenzivirati saradnju između stručnih aktiva na svim nivoima.
- Dopunsku nastavu organizovati odmah nakon inicijalne provjere znanja. Planove rada dopunske nastave razraditi i prilagoditi individualnim mogućnostima učenika/ca. Na sastancima Stručnog aktiva analizirati efekte održavanja dopunske nastave na postignuća učenika/ca.

- Dodatnu nastavu organizovati na početku školske godine, odmah nakon inicijalne provjere znanja. Planove rada dodatne nastave sačiniti u skladu sa interesovanjima učenika/ca i njihovim mogućnostima. Analizirati uticaj dodatne nastave na poboljšanje postignuća učenika/ca.

Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost

U osnovnim školama kvalitet razredne nastave procijenjen je na nivou uglavnom zadovoljava u jednoj školi (1), zadovoljava u jednoj (1), uglavnom uspješno u osam škola (8), uspješno u 18 škola i nema procjene na nivou veoma uspješno. U predmetnoj nastavi na nivou zadovoljava procijenjene su tri škole, uglavnom uspješno 15 škola i uspješno 13 škola. Najbolje procijenjen indikator je **Planiranje nastave** sa 94,92%, na nivou uspješno, a najniže je procijenjen indikator **Dodatna nastava** na nivou ne zadovoljava sa 5,45% i zadovoljava sa 16,36%. Kvalitet nastave procijenjen je u srednjim školama (dvije stručne i jedna mješovita) na nivou uspješno.

Prednosti:

- Nastava je organizovana u skladu sa metodičkim principima.
- Proces nastave realizuje se primjenom raznovrsnih oblika i metoda rada aktivnog učenja.
- Aktivnosti učenika/ca na časovima u skladu su sa postavljenim ciljevima.
- Učenici/ce su motivisani/ne za rad i zastupljen je saradnički odnos.
- Ostvarenost ciljeva i zadataka nastave uglavnom se provjerava tokom i na kraju časova.
- U kombinovanim odjeljenjima razredne nastave smjena direktnog i indirektnog rada uspješno se ostvaruje.
- Podstiče se razvoj komunikacijskih vještina (čitanje, pisanje, govor, slušanje), posebno u razrednoj nastavi što doprinosi boljoj procijenjenosti kvaliteta razredne u odnosu na predmetnu nastavu.
- Komunikacija između učenika/ca i nastavnika/ca zasnovana je na međusobnom poštovanju.
- Godišnji planovi rada nastavnika/ca sadrže potrebne elemente i u skladu su sa predmetnim programima.
- Ciljevi otvorenog dijela Predmetnog programa zastupljeni su u godišnjim planovima rada nastavnika/ca.

- Nastavnici/ce se redovno pripremaju za nastavu.
- Pisane pripreme sadrže potrebne elemente nastave.
- Pripreme nastavnika/ca uglavnom imaju jasnu strukturu i predstavljaju dobar osnov za realizaciju nastave.
- U nastavi se koriste odobreni udžbenici.
- Upotrebljava se raznovrstan didaktički materijal u ostvarivanju obrazovnih ciljeva.
- Korišćenje računara omogućeno je u većini škola.
- Ocjenjivanje je u skladu sa zakonom.
- Postignuća učenika/ca provjeravaju se različitim tehnikama ocjenjivanja i uredno evidentiraju.
- Korektno su odabrane teme i izvršene ispravke pismenih zadataka.
- Ocjene u odjeljenjskim knjigama uglavnom odgovaraju znanju pokazanom na opserviranim časovima.
- Nastavnici/ce i učenici/ce doprinose estetskom i edukativnom uređenju specijalizovanih učionica (posebno u razrednoj nastavi).
- Raznovrstan didaktički materijal koji pripremaju i izrađuju nastavnici/ce doprinosi lakšem savladavanju nastavnih sadržaja.
- Stručni aktivni imaju godišnje planove rada sa preciziranom dinamikom.
- Sastanci članova aktiva održavaju se redovno.
- Ogladni časovi se planiraju i održavaju.
- Nastavnici/ce su uradili godišnje planove rada dopunske nastave sa preciziranom dinamikom realizacije.
- Urađeni su godišnji planovi rada dodatne nastave sa preciziranom dinamikom realizacije.
- Dodatni rad nastavnici/ce ostvaruju pripremanjem učenika/ca za razne školske manifestacije.

Nedostaci:

- Djelimično su zastupljene individualizacija i diferencijacija.
- U manjem broju škola neumjetnički tekst nije u dovoljnoj mjeri u funkciji nastave jezika.
- Godišnjim planovima rada nastavnika/ca nedostaje podjela na nastavne oblasti (nastava jezika i nastava književnosti).
- Povremeno se daje osvrt na realizaciju godišnjeg planiranja.
- Umanjen je broj planiranih časova za rad na neumjetničkim tekstovima.
- Neadekvatna usklađenost ciljeva otvorenog dijela predmetnog programa sa specifičnostima predmeta i konkretne sredine (lokalne zajednice).
- Nedovoljna funkcionalnost pisanih priprema za ciljeve iz nastave jezika.
- Povremena upotreba raspoloživih nastavnih sredstava.
- Kriterijumi ocjenjivanja nijesu precizno usaglašeni na sastancima aktiva.

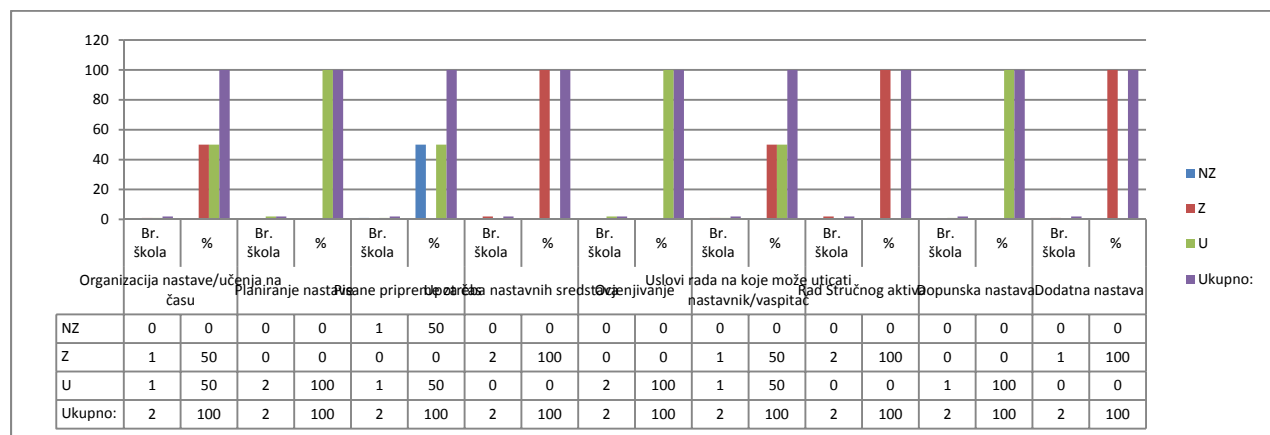
- Pisane provjere znanja nijesu dovoljno usmjerene na razvoj čitalačke pismenosti.
- Nedostatak kabineta ili specijalizovanih učionica umanjuje mogućnost nastavnikovog/icinog angažovanja u uređenju prostora.
- Nastavnici/ce rijetko pokreću inicijativu za nabavku potrebnih nastavnih sredstava.
- Nedostaju kvalitativne analize uspjeha učenika/ca na kraju klasifikacionih perioda.
- Rijetko se organizuju hospitacije na nivou aktiva.
- Broj održanih časova dopunske nastave manji je u odnosu na planirano.
- Sa realizacijom dopunske nastave ne počinje se nakon inicijalne provjere znanja.
- Analiza efekta dopunske nastave na postignuća učenika/ca izostaje.
- Broj održanih časova dodatne nastave manji je u odnosu na planirano.
- Dodatna nastava često se poistovjećuje sa učeničkim slobodnim aktivnostima.

Preporuke:

- Primjenjivati individualizaciju i diferencijaciju u svim etapama nastave.
- Više zastupiti neumjetnički tekst u nastavi jezika.
- Godišnji planovi rada nastavnika/ca treba da sadrže podjelu na nastavne oblasti (jezik, književnost) sa preciziranim brojem časova za svaku od njih.
- Redovno pisati osvrt na realizaciju godišnjeg planiranja.
- Planirati veći broj časova za rad na neumjetničkim tekstovima.
- Uskladiti ciljeve otvorenog dijela programa sa specifičnostima predmeta i sredine.
- Planiranjem rada na neumjetničkom tekstu povećati funkcionalnost priprema za ciljeve iz nastave jezika.
- Redovno koristiti raspoloživa nastavna sredstva.
- Na sastancima aktiva precizno usaglasiti kriterijume ocjenjivanja.
- Pitanja u pisanim provjerama znanja usmjeriti na razvoj čitalačke pismenosti.
- Na sastancima aktiva pokretati inicijativu za nabavku potrebnih nastavnih sredstava.
- Vršiti kvalitativnu analizu uspjeha učenika/ca na kraju klasifikacionih perioda.
- Organizovati hospitacije na nivou aktiva.
- Realizovati časove dopunske nastave u skladu sa planiranim, voditi urednu evidenciju i analizirati njene efekte na postignuća učenika/ca.
- Realizovati dodatnu nastavu u skladu sa planiraniom dinamikom, voditi urednu evidenciju i analizirati efekte ovog vida nastave.

Francuski jezik

Kvalitet nastave francuskog jezika u školskoj 2014. godini opserviran je u dvije škole. U jednoj školi nastava je nestručno zastupljena i procijenjena na nivou uglavnom zadovoljava. U drugoj školi nastavnik/ca dopunjuje normu sa tri časa sedmično, a kvalitet nastave je procijenjen na nivou uglavnom uspješno.

Prednosti:

- Dobro isplanirana vremenska organizacija rada na času.
- Učenici/ce su pohvaljivani/ne i stimulisani/e za komunikaciju na francuskom jeziku.
- Angažovanost svih učenika/ca u nastavnom procesu.

Slabe strane:

- Nestručno zastupljena nastava.
- Nedovoljna zastupljenost svih jezičkih vještina.
- Nedovoljna upotreba francuskog jezika tokom nastavnog procesa.
- Neprimjenljivost stečenih znanja kroz govorne i pisane vježbe.

Preporuke:

- Nastojati da nastava bude stručno zastupljena.
- Kombinacijom oblika i metoda rada zastupiti sve četiri jezičke vještine tokom nastavnog procesa.
- Maternji jezik koristiti samo kada je to neophodno.

Hemija

Od 19 osnovnih škola i tri srednje škole, koje su bile obuhvaćene nadzorom u naznačenom periodu u 2014. godini u 5 osnovnih i jednoj srednjoj školi, procjenjivan je kvalitet nastave hemije (u skladu sa planom Zavoda za 2014. godinu).

U nadzorisanim školama u 2014. godini kvalitet nastave hemije procijenjen je kod 8 nastavnika/ca na 12 časova. Na nivou škola nastava hemije procijenjena je sa: zadovoljava u jednoj školi, uglavnom uspješna u dvije škole i uspješna u tri škole.

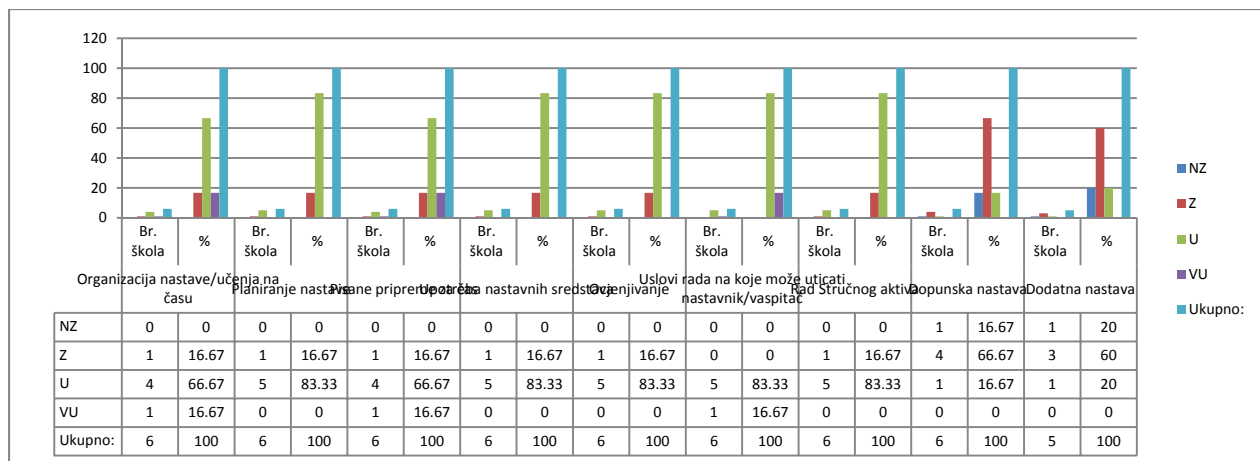
Indikatori kvaliteta nastave koji se odnose na kvalitet dopunske i dodatne nastave su procijenjeni nezadovoljavajućom ocjenom u jednoj školi dok je o ostalim osnovnim školama, na nivou uzorka, ovaj indikator procijenjen sa zadovoljavajućom ocjenom. Od devet indikatora kvaliteta nastave nijedan od njih nije procijenjen sa ocjenom veoma uspješna u osnovnim školama koje su bile predmet nadzora. Procjena indikatora se kreće od zadovoljava do uspješnog po nastavniku/ci. Uslovi rada na koje može da utiče nastavnik/ca u svih pet osnovnih škola procijenjeno je sa uspješna, kao i organizacija nastave na času.

U srednjoj školi koja je bila predmet nadzora, a u kojoj je procjenjivan kvalitet nastave hemije, od devet indikatora kvaliteta tri su procijenjena kao veoma uspješna a šest kao uspješna.

U osnovnim školama na nivou **uspješne** procjene, svih devet indikatora kvaliteta nastave, ocijenjeni su u 4 škole ili u 80% uzorka. Sa **veoma uspješno** nije procijenjen nijedan indikator kvaliteta nastave.

Na osnovu iskazane procjene kvaliteta opšta ocjena nastave hemije, na uzorku od pet škola, u poređenju sa procjenama kvaliteta u prethodnom nadzoru je u četiri sa izvjesnim poboljšanjem, dok je u jednoj školi nastava hemije na konstantno skromnom nivou kvaliteta u odnosu na prethodni nadzor. Shodno prikazanoj analizi kvaliteta nastave hemije u 2014. godini mogu se istaći dobre strane nastave kao i neke slabosti i preporučiti šta bi trebalo uraditi da skor kvaliteta u oblastima koje su na nivou procjene zadovoljava i nezadovoljava bude, sa više aspekata unaprijeđen kako bi i postignuća učenika/ca bila znatno bolja na eksternoj provjeri znanja i provjeri na višim nivoima takmičenja.

U srednjim školama najbolje procijenjeni indikatori su pripremanje nastave i uslovi na koje može uticati nastavnik/ca i ocijenjeni su veoma uspješnim. Ostali indikatori kvaliteta – njih sedam od devet su po kvalitetu procijenjeni kao uspješni.

Prednosti:

- Nastava hemije je stručno zastupljena. Profesionalni razvoj većina nastavnika/ca ostvaruje pohađanjem seminara i savjetovanja u organizaciji Zavoda za školstvo i time jačaju svoje kompetencije u metodološkom osmišljavanju i organizaciji nastave hemije.
- Nastava hemije se realizuje u skladu sa licenciranim programom i rasporedima časova na nivou škole.
- Nastavnici/ce u 80% slučajeva uspješno koriste nastavne metode koje doprinose ostvarivanju ciljeva nastavnih časova za koje se takođe u 80 % slučajeva uspješno pripremaju.
- Ocjenjivanje je u 80% slučajeva, na nivou uzorka, procijenjeno kao uspješno.
- Nastavnici/ce ispoljavaju veći stepen informatičke pismenosti u radu u učionici i sa učenicima/cama.
- Za srednje škole nastava je stručno zastupljena i nastavnici/ce imaju radnog iskustva iznad deset godina. Nastavnici/ce uspješno upravljaju procesom učenja na času.
- S obzirom na vrstu usmjerenja nadzorisanе škole (hemijski smjer) postojeća nastavna sredstva su u funkciji nastave.

Nedostaci:

- Neki nastavnici/ce površno usmjeravaju interakciju među učenicima/cama kako bi ona bila u funkciji učenja na času.
- Nastavnici/ce neredovno provjeravaju da li su postignuti ciljevi časa.
- Nastavnici/ce se skromno ili nikako ne zalažu da nauče učenike/ce kako da procjenjuju svoj napredak.
- Dodatna i dopunska nastava iz hemije se organizuje po subjektivnoj procjeni nastavnika/ce bez prethodne inicijalne testovne provjere znanja učenika/ca.
- Ishodi učenja hemije se statistički analiziraju na sjednicama Stručnog aktiva.

- Nedostaje kvalitativna analiza ishoda i preporuke za poboljšanje ustanovljenog stepena ostvarivosti obrazovnih standarda znanja.
- Dio programa koji nastavnici/ce sami/same osmišljavaju je kod nekih nastavnika/ca još uvijek na samom početku.
- Nedovoljno učešće nastavnika/ca hemije u planiranju na nivou škole (godišnji plan, razvojni plan, akcioni plan i slično) nakon samoevaluativnih podataka i analiza.
- Plan profesionalnog razvoja nastavnika/ca hemije nije u dovoljnoj mjeri izraz stvarne potrebe nastavnika/ca već eksterno nametnutih sadržaja profesionalnog razvoja.
- U srednjim školama na osnovu prećenja rada nastavnika/ca na času i razgovora sa njima na nivou aktiva, kao slabost se pokazalo postojanje različitih kriterijuma i oblika vrednovanja kod nastavnika/ca koji predaju isti stručni hemijski predmet u školi. Skromno se podstiču učenici/ce na razvijanje kritičkog mišljenja kao i da samostalno koriste različite izvore znanja.

Preporuke:

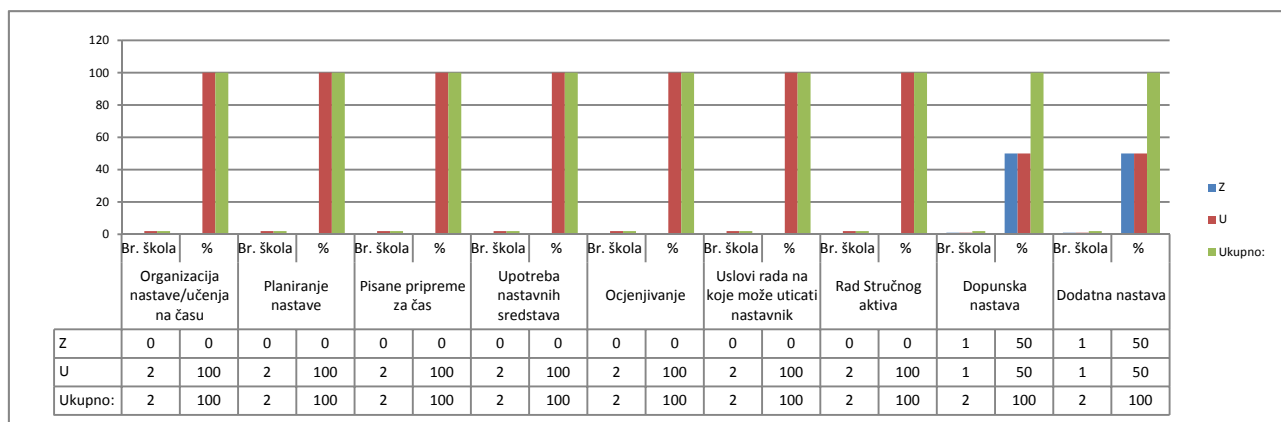
- Metodološki osmišljavati nastavu hemije kako bi učenici/ce mogli/mogle da povežu nastavne sadržaje sa svakodnevnim životom.
- Učiti učenike/ce kako da u procesu učenja multidisciplinarno povezuju sadržaje iz različitih oblasti nastave sa hemijom.
- Kroz dodatnu nastavu hemije učiti učenike/ce da sebi postavljaju ciljeve u učenju.
- Aktivnosti učenika/ca podrediti provjeri razumijevanja predmeta učenja na času.
- Povećati stepen motivacije učenika/ca da aktivno učestvuju u dodatnoj nastavi i vannastavnim aktivnostima.
- Analizirati uticaj ishoda učenja hemije na formiranje kritičkog stava učenika/ca prema saznanjima.
- U srednjim školama ciljevi i ishodi koji se ostvaruju morali bi znatnije uticati na formiranje kritičkog stava učenika/ca prema saznanjima. Časove dopunske i dodatne nastave organizovati u skladu sa individualnim potrebama učenika/ca na osnovu rezultata inicijalne testovne provjere stepena ostvarivosti obrazovnih standarda za datu programsku temu.

Albanski jezik

U toku 2014. posjećena je samo jedna (osnovna) škola sa nastavom na albanskom jeziku. U pitanju je škola u ruralnom području sa malim brojem učenika/ca, u kojoj se nastava za učenike/ce I-V razreda održava u kombinovanim odjeljenjima, a i odjeljenja VI-IX razreda imaju samo po nekoliko učenika/ca. Nastava iz predmeta Albanski jezik i književnost stručno je zastupljena i procijenjena je „uglavnom uspješno“ u razrednoj i predmetnoj nastavi.

Pisano je ukupno 2 izvještaja. Srednja ocjena je 6,70 (uglavnom uspješno).

Većina indikatora procijenjena je sa 100% uspješno, samo indikatori dopunske i dodatne nastave procijenjeni su sa 50% zadovoljava.

Prednosti:

- Nastavnici/ce se redovno pripremaju za nastavu (dnevne pisane pripreme).
- Ocjenjivanje je redovno i blagovremeno.

Nedostaci:

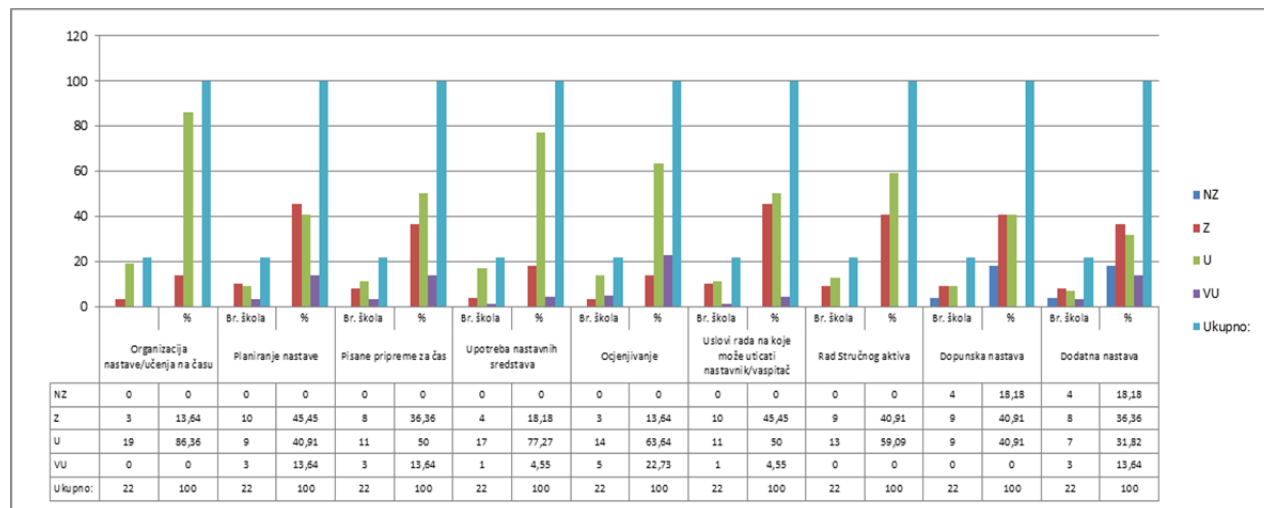
- Nastavna sredstva i didaktički materijal koji se koristi u nastavi za ovaj predmet samo donekle ispunjavaju zahtjeve savremene nastave.
- Učionice nijesu stimulatívne za rad.
- Časovi dopunske i dodatne nastave ne održavaju se redovno.

Preporuke:

- Češće primjenjivati računare i multimedijalne tehnologije u nastavi.
- Ambijentu u učionici posvetiti više pažnje ispunjavanjem informativnih, sazajnih, estetskih i motivacionih kriterijuma.
- Uraditi programe rada dopunske i dodatne nastave i voditi evidenciju o realizaciji.

Geografija

Većina indikatora procijenjena je na nivou uspješan. Najbolje procijenjeni indikatori su Organizacija nastave/učenja na času i Upotreba nastavnih sredstava. Organizacija nastave/učenja na času u najvećem broju škola procijenjena je ocjenom uspješan (86,36), kao i indikator Upotreba nastavnih sredstava (77,27%). Najslabije procijenjeni indikatori su Dopunska nastava i Dodatna nastava. Dopunska i dodatna nastava se u nekim školama ne realizuju i procijenjene su sa ocjenom ne zadovoljava – Dopunska nastava 18,18%, Dodatna nastava 18,18%.

Prednosti:

- Organizacija nastave je u 86,36% škola procijenjena na nivou uspješan, što navodi na zaključak da su postavljeni ciljevi postignuti.
- Nastavnici/ce imaju godišnje planove rada koji su urađeni nastavno-ciljno i uglavnom su usklađeni sa nastavnim programom.
- Većina nastavnika/ca se redovno priprema i ima odgovarajuće pripreme sa ciljevima, potrebnim elementima nastave, procedurom rada i aktivnostima učenika/ca.
- Većina nastavnika/ca (77,27%), racionalno koriste raspoloživi prostor, nastavna sredstva i didaktički materijal koji izrađuju sami/same ili sa učenicima/cama.
- Ima primjera vođenja lične evidencije praćenja rada i napredovanja učenika/ca sa korišćenjem različitih metoda i tehnika provjeravanja.
- Konstituisani su stručni aktivi koji imaju plan i program rada i vrše analizu uspjeha na kraju klasifikacionih perioda.

Nedostaci:

- U nastavi je dominantan frontalni oblik rada, sa monološkom i dijaloškom metodom.

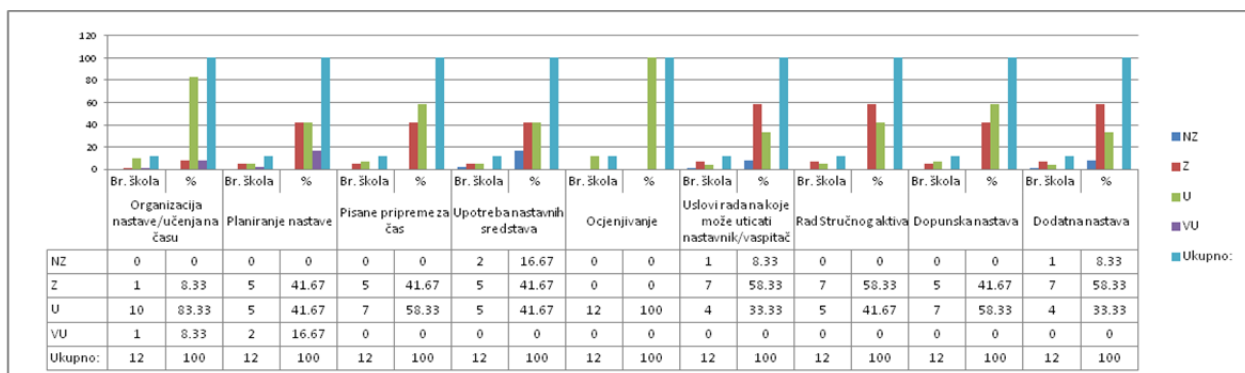
- Na časovima nijesu dovoljno zastupljeni različiti oblici i metode rada, koji bi zadovoljili različite stilove učenja i interesovanja učenika/ca. Aktivnosti na primjeni individualizacije i diferencijacije u nastavnom procesu nijesu dovoljno zastupljene.
- U planovima ima izvjesnih nedostataka, kao: neusklađenost ciljeva sa novim izmjenama u predmetnom programu, broj planiranih časova za realizaciju ciljeva, konkretna korelacija srodnih sadržaja, rijetko se radi osvrt na realizaciju planiranog sa odgovarajućim dopunama i korekcijama.
- Operacionalizovani ciljevi, koji afimišu specifičnosti lokalne sredine za datu školu, u jednom broju škola nijesu uvršteni u plan ili su planirani samo za neke razrede. Često nijesu realno postavljeni i ne odražavaju specifičnost lokalne sredine. Nijesu razmatrani od strane Stručnog aktiva niti su verifikovani na Nastavničkom vijeću.
- Neki nastavnici/ce se za časove ne pripremaju u kontinuitetu. Pojedini, sa dugogodišnjim radnim iskustvom, koriste starije pripreme koje ne odgovaraju savremenim zahtjevima.
- Škole u većini ne raspoložu odgovarajućom literaturom za nastavnike/ce.
- U nekim školama primjena računara i prateće opreme u nastavi je zanemarena, iako postoje uslovi. Ima nastavnika/ca (sa dugogodišnjim radnim iskustvom) koji ne poznaju rad na računaru.
- Rijetko se koriste različite metode i tehnike procjenjivanja i ocjenjivanja u cilju što jasnijeg i objektivnijeg provjeravanja učenikovih/icinih znanja, zalaganja, kreativnosti i napretka. Koriste se većinom metode usmenog i pismenog provjeravanja znanja učenika/ca.
- Na posjećenim časovima uglavnom nijesu vrednovana znanja učenika/ca. Izvjestan broj ocjena u dnevnicima rada ne odgovara pokazanom znanju učenika/ca na času.
- U nekim školama nastava se izvodi u klasičnim učionicama koje nijesu adekvatno uređene, kako bi bile u funkciji vaspitnog djelovanja i podsticajan izvor znanja van udžbenika. Pojedini nastavnici/ce ne posvećuju pažnju izradi odgovarajućeg didaktičkog materijala (pisani materijal, skice, sheme, modeli, fotografije, panoji, posteri...) u cilju estetsko-saznajne motivisanosti učenika/ca potrebnih za realizaciju nastavnog časa.
- Informatička učionica se ne koristi dovoljno za nastavu geografije.
- U nekim školama planovi rada stručnih aktiva su stereotipni, sadržaji rada se ponavljaju iz godine u godinu, a evidencija o njihovoj realizaciji se ne vodi ažurno. Realizacija nije uvijek u skladu sa planiranim. U nekim školama sastanci Aktiva se rijetko održavaju, nekada godišnje samo jedan sastanak.
- Podrška učenicima/cama kojima je potrebna pomoć u savladavanju nastavnog gradiva nije prisutna u potrebnoj mjeri.
- Podrška učenicima/cama koji se ističu u postignućima i pokazuju interesovanje za dodatnu nastavu nije dovoljno prisutna. Planirani sadržaji uglavnom nijesu u cilju proširivanja i produbljivanja znanja učenika/ca i ne omogućavaju individualni ritam i napredovanje učenika/ca.

Preporuke:

- Kombinovati raznovrsne oblike i metode rada koje podstiču samostalnost učenika/ca u radu.
- Kroz proces rada učenika/ce više podsticati da povezuju znanja i iskustva sa razumijevanjem i učenjem novih sadržaja, podsticati misaonu aktivnost učenika/ca, samostalnost u radu i sticanje znanja i vještina koja se uspješno mogu primjenjivati u praksi.
- U Godišnjim planovima rada potrebno je sve teme, odnosno ciljeve uskladiti sa predmetnim programom.
- U Godišnjem rasporedu gradiva obezbijediti 15-20% sadržaja specifičnog za lokalnu zajednicu. Ciljevi treba da budu realno ostvarljivi i vezani za sadržaje lokalne sredine.
- Neophodno je pripremanje za nastavu u kontinuitetu. Raditi pripreme za časove u kojima će jasno biti istaknuti ciljevi časa, sadržaji, aktivnosti učenika/ca, oblici i metode rada, nastavni materijal, korelacija srodnih sadržaja, osvrt na realizaciju.
- Po mogućnosti formirati kabinete ili specijalizovane učionice za geografiju.
- Obezbijediti neophodna nastavna sredstva kao i stručnu literaturu za nastavnike/ce.
- U cilju što jasnijeg i objektivnijeg provjeravanja učenikovog/icinog znanja, koristiti različite metode i tehnike ocjenjivanja.
- Praćenje rada i napredovanja učenika/ca treba da bude kontinuirano i sistematsko, po tačno utvrđenim kriterijumima, uz obavezno evidentiranje.
- Na stručnim aktivima usklađivati kriterijume ocjenjivanja.
- Učionički prostor urediti i opremiti edukativnim materijalom koji nastavnici/ce izrađuju sami/same ili u saradnji sa učenicima/cama u cilju zadovoljenja estetsko-saznajne motivisanosti učenika/ca.
- Primjenjivati računare i multimedijalne tehnologije u nastavi.
- Neophodna je veća saradnja članova Aktiva.
- Potrebno je da Odjeljenjska vijeća identifikuju učenike/ce koji postižu slabije rezultate, Organizovati dopunsku nastavu, uraditi planove rada, voditi evidenciju o realizaciji. Planove rada dopunske nastave razraditi tako da omoguće individualni ritam rada i napredovanja prema mogućnostima učenika/ca.
- Na sjednicama stručnih aktiva identifikovati učenike/ce koji se ističu u postignućima i pokazuju interesovanje za dodatnu nastavu. Uraditi programe rada, voditi evidenciju o realizaciji. Planove rada dodatne nastave razraditi tako da omoguće individualni ritam rada i napredovanja prema mogućnostima učenika/ca.

Fizika

Eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada realizovano je u osnovnim školama i jednoj srednjoj mješovitoj školi. Najbolje procijenjeni indikatori su Organizacija nastave i učenja, Planiranje nastave i ocjenjivanje, a najslabije Upotreba nastavnih sredstava i Dodatna nastava.

Prednosti:

- Uputstva i objašnjenja nastavnika/ca su jasna učenicima/cama.
- Nastavnici/ce ukazuju na ključne pojmove koje učenici/ce treba da nauče.
- Nastavnici/ce utvrđuju i aktiviraju u nastavi prethodna znanja učenika/ca i usmjeravaju učenike/ce da izučavane sadržaje povezuju sa primjerima iz svakodnevnog života.
- Nastavnici/ce poštuju ciljni pristup u planiranju.
- Nastavnici/ce redovno prate i ocjenjuju postignuća učenika/ca. Koriste različite tehnike ocjenjivanja. Javno daju učenicima/cama informacije o njihovim postignućima i nastoje da ocjenjivanje bude u ulozi razvoja učenika/ca.

Nedostaci:

- U 50% osnovnih škola, u kojima je realizovano eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u 2014. godini, profil i stručna sprema nastavnika/ca nijesu odgovarajući za realizaciju nastave fizike.
- Godišnji planovi rada nijesu usklađeni sa specifičnostima škole i odjeljenja, tako da su identični skoro u svim školama.
- Operativni ciljevi otvorenog dijela programa često nijesu planirani.
- Pisane pripreme su rađene uglavnom za časove koji su planirani za opservaciju, tokom eksternog utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada, što nije slučaj i za prethodno realizovane časove. U pripremama je, većinom, nedovoljno istaknuta jasna veza između ciljeva učenja i aktivnosti učenika/ca.
- Nedovoljno je izražen konstruktivistički pristup učenju.
- Problemska usmjerenost i interaktivnost u procesu nastave i učenja svedena je na minimum.

- Većina osnovnih škola na seoskom području nije opremljena odgovarajućim učilima neophodnim za realizaciju demonstracionih oglada i drugih oblika učeničkog školskog eksperimenta. I tamo gdje ima učila učenici/ce nijesu dovoljno uključeni u realizaciju i analizu oglada.
- Učila nijesu adekvatno složena po nastavnim oblastima i u odgovarajućem prostoru.
- U većini škola nije organizovan rad sekcije iz oblasti nastave fizike i motivacija učenika/ca za učešće na takmičenjima je nedovoljna.

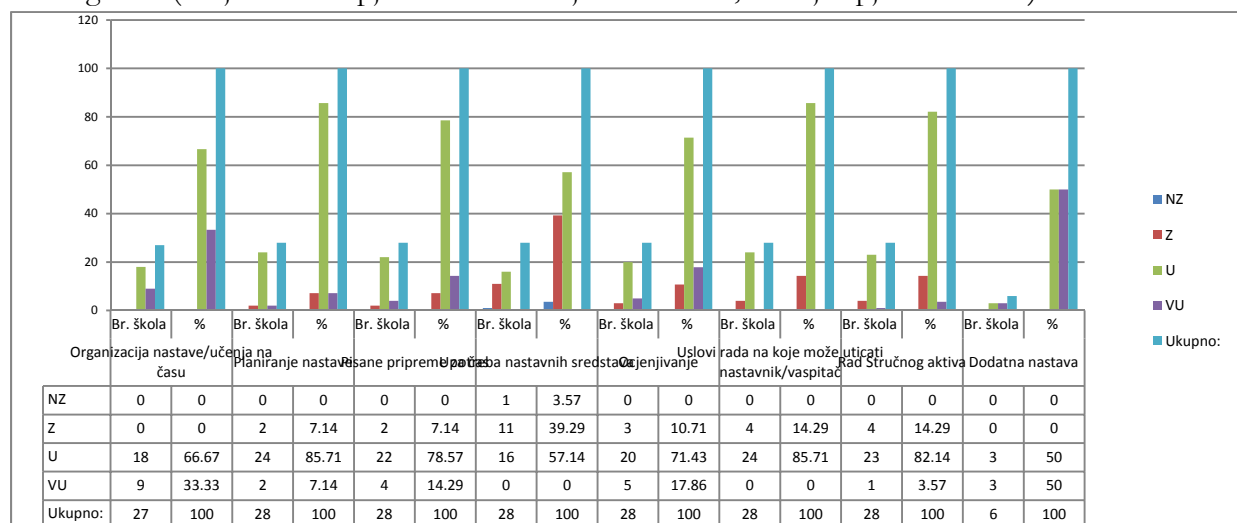
Preporuke:

- Obezbijediti odgovarajući profil i stručnu spremu nastavnika/ca za realizaciju nastave fizike.
- Razvijati konstruktivistički pristup nastavi i učenju, pri čemu će više biti izražena problemska usmjerenost i interaktivnost.
- Praviti veće pomjeranje od tradicionalne nastave ka aktivnom učenju i podsticati razvoj kritičkog mišljenja.
- Godišnje planove rada uskladiti sa specifičnostima škole i odjeljenja i planirati operativne ciljeve otvorenog dijela programa u skladu sa interesovanjem učenika/ca i uslovima za rad.
- Opremiti škole učilima neophodnim za realizaciju procesa nastave i učenja fizike.
- Obezbijediti funkcionalnu mogućnost izbora resursa za učenje koji su usklađeni sa ciljevima učenja, koji podržavaju relevantne aktivnosti nastave i učenja i odgovaraju prethodnom znanju, iskustvu i nivou razvoja učenika/ca.
- Planirati i kreirati situacije učenja u kojima će svi učenici/ce biti aktivno uključeni u proces učenja, kroz realizaciju učeničkog školskog eksperimenta (ono što rade, to će i naučiti).
- Raditi više na popularizaciji fizike i razvijanju unutrašnje motivacije kod učenika/ca za učešće na takmičenjima.

Fizičko vaspitanje

Nastava fizičkog vaspitanja u kalendarskoj 2014. godini evaluirana je u 27 obrazovnih ustanova (24 osnovne i 3 srednje stručne škole). Prema kvantitativnim rezultatima analize, kvalitet nastave je ocijenjen **veoma uspješano** u 3 škole (11%), **uspješno** u 14 škola (52%) i u 10 škola **uglavnom uspješno** (37%).

Poredeći ove rezultate sa rezultatima iz prethodnog uporednog perioda, možemo zaključiti da je nastava fizičkog vaspitanja kvalitetnije organizovana i realizovana u ustanovama koje su evaluirane u 2014. godini (broj veoma uspješnih ustanova je veći za 4%, a broj uspješnih za 9%).

Najbolje ocijenjene aktivnosti vezane su za indikator **Dodatna nastava**, koji je u 50% izvještaja ocijenjen veoma uspješno i 50% kao uspješno. Ovaj Indikator u predmetu Fizičko vaspitanje obuhvata vannastavne aktivnosti u kojima su angažovani nadareni učenici/ce (školska takmičenja, opštinska takmičenja, regionalna i državna takmičenja).

Indikator **Učenje na času /organizacija nastave/** je procijenjen najvećim koeficijentom učesća u ukupnoj ocjeni ove oblasti. Ocjenom **veoma uspješno** ocijenjeno je 33,33% posmatranih aktivnosti, a ocjenom **uspješno** 66,67%.

Među bolje ocijenjenim indikatorima je i indikator **Ocjenjivanje** (17,86% **veoma uspješno**, 71,43% **uspješno**).

Od osam indikatora koje smo posmatrali u nastavi fizičkog vaspitanja za 2014. godinu najslabije ocijenjen indikator je **Upotreba nastavnih sredstava**. Treba imati u vidu da ovim indikatorom identifikujemo uslove u kojima se izvodi nastava, kao i opremljenost nastavnim sredstvima. Ocjenu **nezadovoljava** po ovom indikatoru dobilo je 3,37% ustanova, dok je na nivou **zadovoljava** 39,29%. Bitno je istaći da nije bilo ustanova u 2014. godini, koje su dobile ocjenu **veoma uspješno**.

Ovaj indikator je slabije ocijenjen nego u 2013. godini. Razlozi za takvo stanje su škole u ruralnim područjima sa malim brojem učenika/ca i nedovoljnom opremljenošću.

Prednosti:

- Sadržajno i uspješno osmišljavanje, organizovanje i realizovanje časa.
- Aktivnosti učenika/ca su prilagođene ostvarivanju ciljeva časa i mogućnostima učenika/ca.
- Raspoloživo vrijeme na času racionalno se koristi.
- Ocjenjivanje učenika/ca je redovno i u skladu s Pravilnikom o vrstama ocjena i načinu ocjenjivanja.
- Ocjenjivanje je javno, nastavnik/ca svoju ocjenu obrazlaže u odjeljenju.
- Kod većine učenika/ca sportsko-tehnička postignuća zadovoljavaju.

Nedostaci:

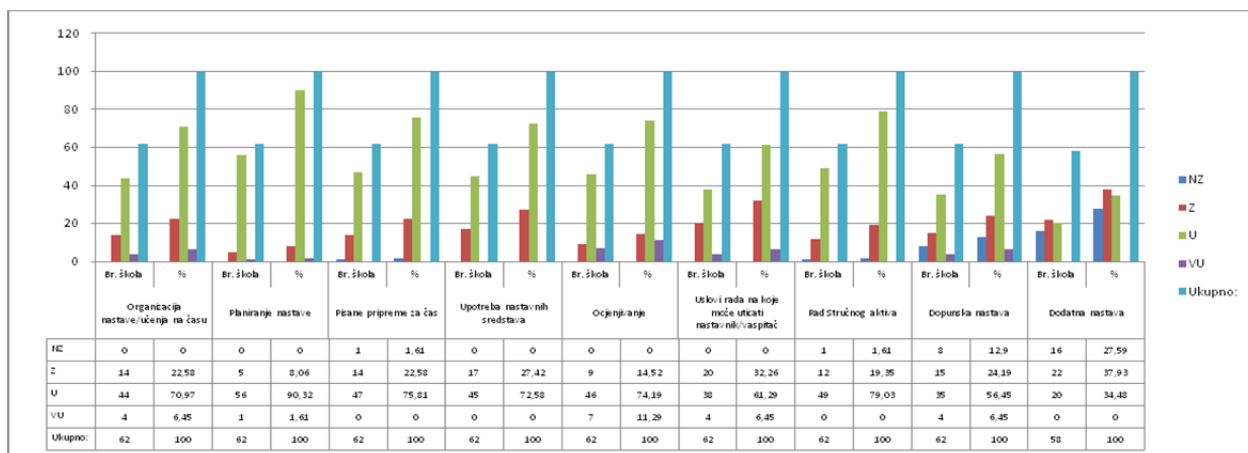
- Nedostatak uređenih sportskih poligona, sala za fizičko vaspitanje, gimnastičkih sprava i rekvizita.
- U 17 posjećenih škola prostor za nastavu nije ugodan i podsticajan za rad. Nedostatak materijalnih sredstava i neangažovanost pojedinih nastavnika/ca u stvaranju boljih uslova za rad umanjuje motivaciju za vježbanje, naročito u zimskom periodu i po lošem vremenu.
- Planovi rada stručnih aktiva u nekim školama su uopšteni i nedostaje im više konkretnih aktivnosti po predmetima. Takođe, zapisnici sa sjednica vode se u kraćoj formi bez opširnije analize i ne sadrže akcione planove u cilju poboljšanja. Na stručnim aktivima nekih škola nedovoljno se razmatraju stručna pitanja, efekti dopunske i dodatne nastave i rijetko organizuju ogledni i ugledni časovi i hospitacije.

Preporuke:

- Poboljšati uslove rada obezbjeđivanjem prostornih uslova i nabavkom ili izradom odgovarajućih nastavnih sredstava i rekvizita.
- Većim angažovanjem škole, nastavnika/ca i učenika/ca obezbijediti povoljnije, podsticajnije i ugodnije uslove za rad.
- U Godišnjem planu rada stručnog aktiva konkretizovati aktivnosti za pojedine predmete.
- U svesci aktiva redovnije i sadržajnije evidentirati aktivnosti i realizaciju planiranih sadržaja.
- Stručni aktiv treba da se detaljnije bavi analizom obrazovno-vaspitnog rada, razmatranjem stručnih pitanja, stručnim usavršavanjem, poboljšanjem kvalitata nastave i međupredmetnom korelacijom.

Matematika

Od 36 osnovnih i tri srednje škole, koje su bile obuhvaćene nadzorom u 2014. godini, kvalitet nastave matematike u prosjeku procijenjen je sa uspješno 29%, 47% uglavnom uspješno i 24% zadovoljava. Nije bilo škola u kojima je predmet procijenjen sa veoma uspješno i ne zadovoljava. Najbolje procijenjen indikator je Planiranje nastave sa 90,32% uspješno i 1,61% veoma uspješno, a najslabije Dodatna nastava sa 27,5% ne zadovoljava i 37,9% zadovoljava.

Prednosti:

- Proces nastave/učenja je dobro organizovan sa kombinovanom primjenom savremenih metoda i raznovrsnih oblika rada. Većina nastavnika/ca u razrednoj nastavi ima kreativan pristup i koristi interaktivne nastavne metode i različite oblike rada na času. Učenici/ce su aktivni na času i aktiviraju ranije stečena znanja i iskustva.
- Planiranje nastave prema ciljevima i zadacima nastave matematike je u 9,193% izvještaja procijenjeno kao uspješno i veoma uspješno. U 8,06% izvještaja procijenjeno je da je planiranje na zadovoljavajućem nivou.
- Planiranje na godišnjem nivou, uglavnom, ima detaljan raspored ciljeva sa jasno naznačenom vremenskom dinamikom realizacije, a u rubrici napomene se piše osvrt na realizaciju i objašnjavaju odstupanja od plana.
- Pripreme imaju primjeren obim i dubinu stručnih znanja, didaktičko-metodičku organizaciju nastave i učenja i upotrebu nastavnih sredstava i pomagala. Većina nastavnika/ca se redovno priprema za nastavu, pri čemu pripreme sadrže jasno definisane ciljeve za svaki čas, kao i precizan popis aktivnosti učenika/ca za sticanje i primjenu novih znanja i vještina.
- U izvještajima je procijenjeno da je upotreba raspoloživih nastavnih sredstava na časovima vrlo uspješna u 11,29% i uspješna 74,19%, što govori da se ona adekvatno planiraju, odabiraju i efikasno koriste u nastavi. U 14,51% postojeća nastavna sredstva koriste se na zadovoljavajućem nivou.
- Ocjenjivanje je u skladu sa Zakonom o osnovnoj školi, gimnaziji, stručnoj školi i Pravilnikom o ocjenjivanju znanja i praćenju napredovanja učenika/ca u radu. Nastavnici/ce

kombinuju različite tehnike ocjenjivanja kako bi data ocjena bila što jasniji i objektivniji pokazatelj učenikovog/icinog znanja, zalaganja, kreativnosti i napretka. U školama ima dosta primjera dobre prakse, kad nastavnici/ce u ličnoj evidenciji prate rad i napredovanje učenika/ca.

- Uslovi za rad na koje može da utiče nastavnik/ca su u 79,02% izvještaja procijenjeni kao uspješni i vrlo uspješni. Dakle, edukativnom uređivanju učionica i kabineta, u većini škola, nastavnici/ce posvjećuju potrebnu pažnju u cilju podsticanja učenika/ce na učenje i kreativnost. Nastavnici/ce zajedno sa učenicima/cama osmišljavaju i izrađuju nastavna sredstva i didaktički materijal.
- Rad stručnih aktiva u školama je u funkciji unapređivanja postignuća učenika/ca, donekle i u funkciji korelacije predmetnih oblasti i praktične nastave. Stručni aktivni uglavnom vrše analizu uspjeha, imajući u vidu učenike/ce koji imaju probleme u učenju i nadarene učenike/ce.
- Dopunska nastava se realizuje individualnim radom ili radom u grupama, kao pomoć učenicima/cama koji imaju probleme u učenju iz objektivnih i/ili subjektivnih razloga.

Nedostaci:

- Izborom oblika i metoda rada nastavnici/ce predmetne nastave ne uspijevaju da podstaknu sve učenike/ce na misaone aktivnosti i samostalnost u rješavanju problema. Izostala je primjena diferencijacije i individualizacije.
- Osvrt na realizaciju plana, na kraju teme/oblasti ili mjeseca, uz dopunu i prijedlog za njegovu korekciju, ne planira se i ne realizuje.
- Pisane pripreme, većine, predmetnih nastavnika/ca u obliku su koncepta-skice ili su napisane na tradicionalan način, nijesu didaktičko-metodički razrađene i nema nastavnih zadataka, planiranih aktivnosti učenika/ca i ishoda časa.
- U predmetnoj nastavi nastavna sredstva i didaktički materijal korišćeni su na malom broju časova.
- Na nivou škola nije utvrđen kriterijum ocjenjivanja i nijesu utvrđeni elementi praćenja rada i napredovanja učenika/ca.
- Sveske učenika/ca se rijetko ili povremeno pregledaju, i uglavnom su bez korektivnog i informativnog komentara predmetnog nastavnika/ce.
- Učionički ambijent predmetne nastave nije podsticajan i stimulativan za učenje, jer mu nije posvećena potrebna pažnja sa estetsko-informativno-saznajnog aspekta. Postojeći panoji ne prate sadržajno aktuelnosti u realizaciji Predmetnog programa.
- Mali broj aktiva se bavi unapređivanjem kvaliteta obrazovno-vaspitnog procesa, inovacijama u radu, opremanjem nastave nastavnim sredstvima i stručnom literaturom.
- Aktivni ne analiziraju postignuća učenika/ca po klasifikacionim periodima i na eksterno – internoj i eksternoj provjeri znanja po temama/oblastima i po ciljevima, ne upoređuju ocjene

iz testa sa školskim i ne prate efekat realizacije, eventualno, predloženih mjera za unapređivanje kvaliteta znanja.

- Dopunska nastava u drugom i trećem ciklusu organizuje se u otežanim uslovima (škole sa manjim brojem učenika/ca, uslovi za rad, zavisnost učenika/ca i nastavnika/ca o javnom prevozu), ne realizuje se u kontinuitetu, već povremeno i sa manjim brojem održanih časova.
- Evidencija o realizaciji dopunske nastave i zapažanju o napredovanju učenika/ca uključenih u njen rad nije ažurna i kompletna.
- Rad dodatne nastave po ciklusima u više od trećine posjećenih škola, nije organizovan, kako se navodi, zbog nezainteresovanosti i malog broja učenika/ca.
- Evidencija o realizaciji postojećih planova, o učenicima/cama uključenim u rad dodatne nastave i njihovom napredovanju nije kompletna i ažurna.

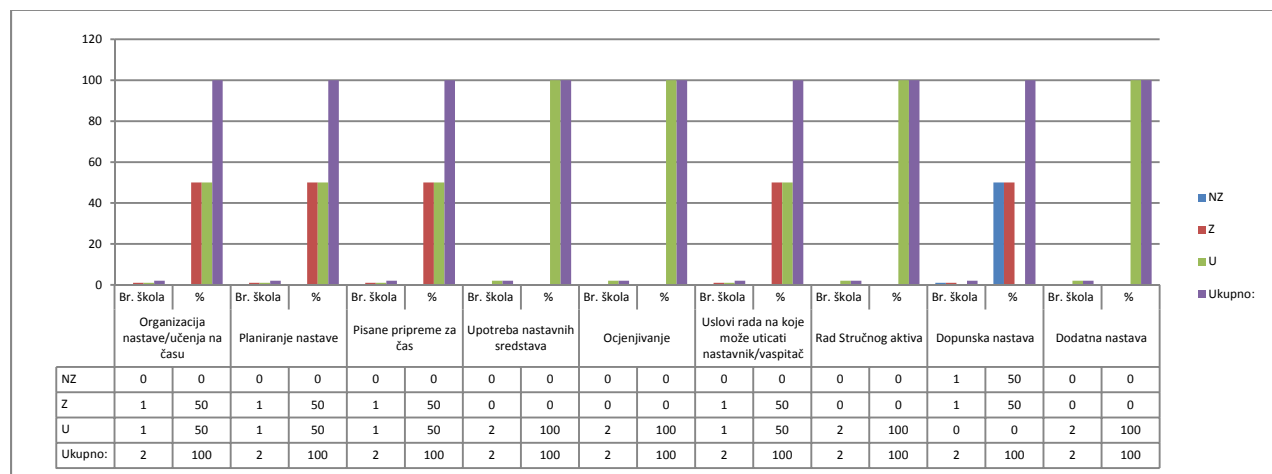
Preporuke:

- Pri organizaciji časa kombinovati različite oblike i metode rada u cilju podsticanja misaonih aktivnosti učenika/ca, samostalnosti u radu, sopstvenog učenja i sticanja znanja i vještina koji se uspješno mogu primjenjivati u praksi, a individualne razlike u saznojnom potencijalu učenika/ca i motivaciji prevazilaziti individualizacijom i diferencijacijom u nastavnom procesu.
- Sve uočene nedostatke plana, kao i uslove koji su doveli do određenih odstupanja treba bilježiti i pri novom planiranju uzeti u obzir.
- U pripremama za časove osim opštih didaktičko-metodičkih podataka, jasno istaknuti operativne ciljeve, aktivnosti učenika/ca, ishode učenja, sadržaje, korelaciju i osvrt na realizaciju.
- Koristiti više didaktičkog materijala i učenike/ce upućivati na dodatnu literaturu i internet.
- Utvrditi kriterijum ocjenjivanja, elemente praćenja rada i provjeravanja znanja učenika/ca iz matematike, a u ličnoj evidenciji redovno evidentirati napredovanja učenika/ca.
- Sveske učenika/ca pregledati redovno uz instruktivni i informativni komentar nastavnika/ca.
- Učionički ambijent obogatiti plakatima i panoima sa bazičnim matematičkim sadržajima i drugim aktuelnim materijalom, koji izrađuju nastavnici/ce u saradnji sa učenicima/cama, koji će biti istaknuti na vidnom mjestu u učionici (kabinetu) i kao takvi biti u funkciji nastave/učenja.
- Stručni aktiv treba da se detaljnije bavi analizom vaspitno-obrazovnog rada, razmatranjem stručnih pitanja, stručnim usavršavanjem, poboljšanjem kvaliteta nastave i učenja, međupredmetnom korelacijom i usaglašavanjem kriterijuma ocjenjivanja.
- Na nivou Aktiva na kraju svakog klasifikacionog perioda raditi kvantitativno-kvalitativnu i komparativnu analizu postignuća učenika/ca po predmetima na nivou odjeljenja, razreda i škole, utvrditi uzroke slabih postignuća učenika/ca, predložiti mjere za njihovo poboljšanje, a zatim dati osvrt na efekat preduzetih mjera.

- Za realizaciju dopunske nastave u manjim seoskim školama napraviti kombinovane grupe učenika/ca (ili samo jednu grupu), pri tome izvoditi diferenciranu nastavu grupnim ili/i individualnim oblikom rada i voditi evidenciju o tom radu.
- Za uslove u kojima škole rade (mali broj učenika/ca) osmisliti i realizovati dodatnu nastavu za učenike/ce svih razreda koji se ističu u postignućima i pokazuju interesovanje za dodatni rad i o tome voditi evidenciju.

Informatika

Nastava informatike evaluirana je u dvije osnovne škole, odnosno kod dva nastavnika/ce. Većina indikatora je procijenjena kao uspješno, jedan sa nezadovoljava, a ostalo sa zadovoljava.

Prednosti:

- Učenici/ce su većinom angažovani na času da rade na računaru (mada mali broj učenika/ca).
- Godišnji planovi su urađeni u odnosu na inovirani predmetni program.
- Primijećena je zastupljenost ciljeva iz preduzetničkog učenja.
- Na časovima se uglavnom adekvatno koriste raspoloživa nastavna sredstva (računari, projektori...).
- Ocjenjivanje je povremeno, propraćeno evidencijom u bilježnicama nastavnika/ca.

Nedostaci:

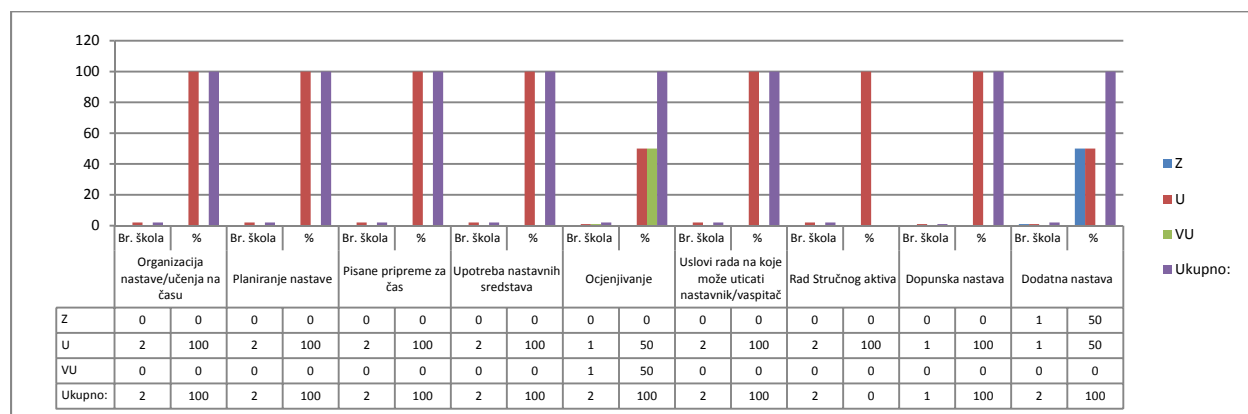
- Nastavnici/ce rijetko daju povratnu informaciju učenicima/cama za zalaganje i rad na času.
- Pristup planiranju nastave uglavnom je formalan, bez ugrađivanja specifičnosti lokalne sredine i osvrta na realizaciju.
- Ambijentu u učionicama se ne posvećuje dovoljna pažnja.
- Dodatna i dopunska nastava nije zastupljena u dovoljnoj mjeri kao podrška učenicima/cama.

Preporuke:

- Redovno davati povratne informacije učenicima/cama o njihovom znanju i napredovanju.
- Planiranju nastave pristupiti odgovorno uz pisanje osvrta na realizaciju.
- Učioničkom ambijentu posvetiti više pažnje.
- Omogućiti podršku učenicima/cama realizacijom dodatne i dopunske nastave.

Njemački jezik

Procjena kvaliteta nastave njemačkog jezika tokom 2014. godine urađena je u jednoj osnovnoj i jednoj srednjoj školi. Nastava je stručno zastupljena. Većina indikatora je procijenjena sa uspješno, što je i konačna procjena kvaliteta u obje škole. U srednjoj školi ocjenjivanje je na nivou veoma uspješno dok je najviše nedostataka, najvećim dijelom zbog objektivnih okolnosti, uočeno kod organizacije dopunske i dodatne nastave.

Prednosti:

- Organizacija nastave na posjećenim časovima je na nivou uspješno, što navodi na zaključak da nastavnici/ce uspješno upravljaju procesom učenja na času. Komunikacija u učionici je uglavnom na njemačkom jeziku čime su postignuti ciljevi učenja.
- Planiranje je ciljno i usklađeno sa predmetnim programom, planovi sadrže osvrt na realizaciju i ciljeve otvorenog dijela programa.
- Pisane pripreme kod jednog nastavnika su uredne sa jasnom strukturom i istaknutim ciljevima za svaki čas.
- Ocjenjivanje je redovno, po usaglašenom kriterijumu ocjenjivanja sa kojim su učenici/ce upoznati i ocijenjeno je kao uspješno i veoma uspješno.
- Rad Stručnog aktiva je ocijenjen kao uspješno. Plan rada ima potrebne elemente koji se realizuju predviđenom dinamikom, a zapisnici su uglavnom uredni i sadržajni i praćeni tabelarnim prikazom postignuća učenika/ca na klasifikacionim periodima.

Nedostaci:

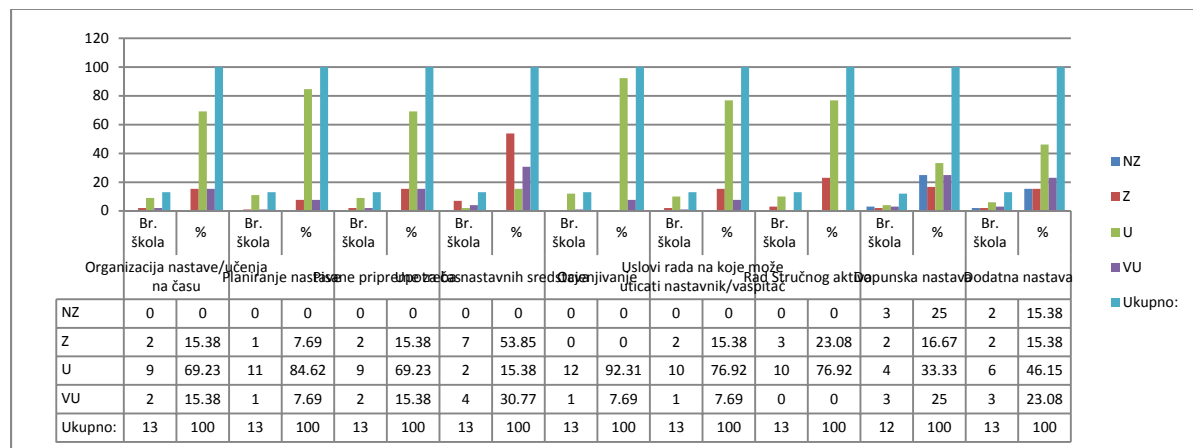
- Nastavnik/ca u osnovnoj školi ne upisuje sadržaj rada na časovima u predviđenoj rubrici.
- Jedan dio učenika/ca nije usvojio prethodna znanja, što ograničava usvajanje novih.
- Posjećene škole nemaju specijalizovane učionice za nastavu njemačkog jezika.
- Dopunskoj i dodatnoj nastavi se ne posvećuje potrebna pažnja. Na realizaciju ovih vidova nastave utiču i objektivne okolnosti kao što su : nastavnici/ce dopunjuju normu u drugim školama, veliki broj učenika/ca putnika, opterećenost učenika/ca fondom časova, učenici/ce nijesu posebno zainteresovani za ove vidove nastave.

Preporuke:

- Pošto se radi o mladim nastavnicima/cama potrebno je usavršavanje iz oblasti metodike.
- Nastavni proces usmjeriti na učenika/cu izborom različitih interaktivnih metoda učenja.
- Maternji jezik koristiti samo kada je to neophodno. Njemački jezik treba da bude osnovni jezik komunikacije na času.
- Pripreme za čas pisati redovno u skladu sa metodičkim zahtjevima.
- Prema mogućnostima nastojati da se stvore uslovi za dobijanje kabineta za strane jezike i opremiti ga modernim nastavnim sredstvima.
- Više pažnje posvetiti dopunskoj i dodatnoj nastavi. Evidenciju o realizaciji ove vrste nastave uredno voditi u odjeljenjskim knjigama.

Muzička kultura

Sa zbirnog pregleda prosječnog broja bodova za sve predmete može se vidjeti da su najbolje procijenjen indikator **Organizacija nastave i učenja** (7,07) i **Ocjenjivanje** (7,01), a najslabije **Dopunska** (4,69) i **Dodatna nastava** (5,23).

Prednosti:

- U nastavi muzičke kulture dominira primjena aktivnih oblika učenja i redovno se ukazuje na praktičnu primjenljivost izučavanih sadržaja. Većina učenika/ca je motivisana za učenje, ima razvijen i odgovoran odnos prema učenju. Tokom časa dominira demokratska klima u odjeljenju uz međusobno uvažavanje i saradnički odnos.
- Planiranje je uglavnom nastavno-ciljno i procesno-razvojno. Jasno su označeni ciljevi koji nijesu centralno planirani. Godišnji, mjesečni i nedjeljni planovi rada usvojeni su na sjednicama stručnih organa.
- Nastavnici/ce se pripremaju za svaki čas u pisanom obliku. Pripreme imaju jasnu strukturu i detaljnu razradu. Predviđeni su potrebni elementi nastave i vaspitno-obrazovni ishodi časa, a pri realizaciji uočljiv je cilj učenja – metod.
- U nastavi se redovno koriste odobreni udžbenici. Škole raspolažu osnovnim nastavnim sredstvima, a veći broj ima muzički instrument koji se koristi u nastavi muzičke kulture.
- Ocjenjivanje je u potpunosti u skladu sa Zakonom o osnovnoj školi. Nastavnici/ce javno obrazlažu svoje ocjene u odjeljenju. Ocjenjivanje je redovno, raznovrsno i jasno.
- Prostori za nastavu i učenje su ugodni i podsticajni za rad, jer nastavnici/ce zajedno sa učenicima/cama redovno osmišljavaju i izrađuju nastavna sredstva i didaktički materijal.
- Stručni aktivi imaju planove i programe rada koji u potpunosti sadrže potrebne elemente. Takođe, aktivi identifikuju potrebe i potražuju potrebnu opremu za učionice i kabinete.
- U pojedinim školama dopunska nastava se planira i izvodi prema potrebi.
- Dodatna nastava se planira i povremeno realizuje o čemu svjedoči potrebna dokumentacija.

Nedostaci:

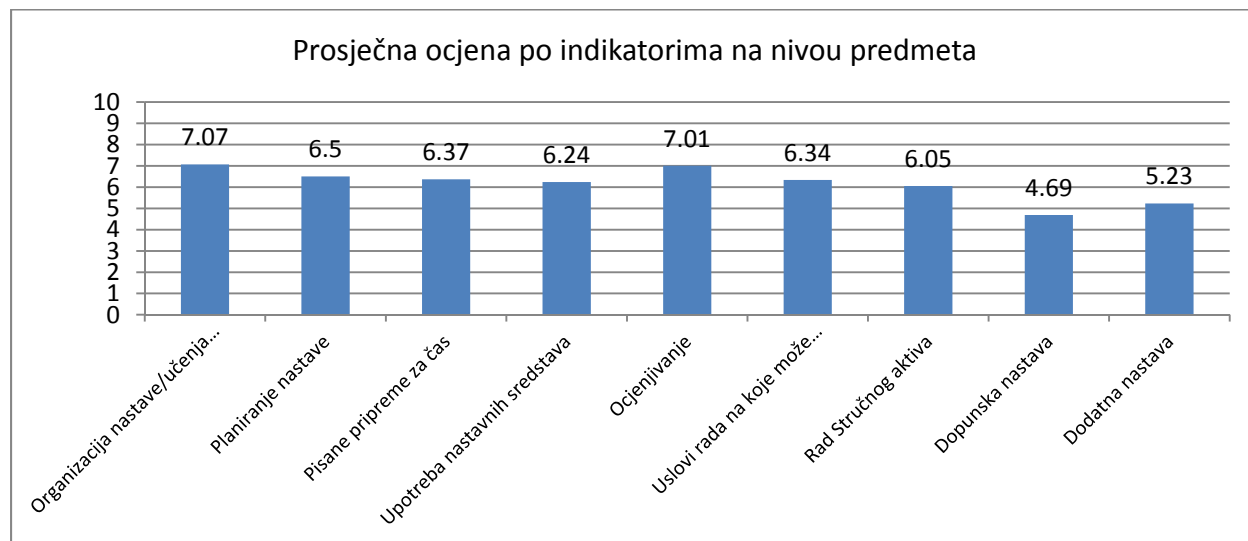
- Primjenljivost izučavanih sadržaja povremeno nije prisutna u nastavi zato što je prisutno mnogo teoretskih analiza, a nedovoljno praktičnog rada. Na nekim časovima nema aktivnosti na primjeni individualizacije i diferencijacije.
- Kod planiranja nastave poslije svakog mjeseca ili nastavne teme nije dat osvrt na realizaciju sa odgovarajućim dopunama i korekcijama.
- U tekućim pripremama za čas nema osvrta na realizaciju, a često pisana priprema služi samo za formalno popunjavanje dokumentacije.
- U značajnijem broju škola nema muzičkog instrumenta (klavir, pijanino, klavinova i sl.). Računari se uglavnom ne koriste u nastavi muzičke kulture.
- Rijetko se koriste različite tehnike ocjenjivanja. Nastavnici/ce ne koriste bilježnice u koje unose svoja zapažanja i prate postignuća učenika/ca.
- Prostor za nastavu i učenje je uređen na konvencionalan način ili nije namijenjen nastavi muzičke kulture.
- Poslije svakog klasifikacionog perioda stručni aktivni uglavnom ne analiziraju uspjeh učenika/ca niti se predlažu mjere za njegovo poboljšanje. Na sastancima se ne razmatraju stručna pitanja u vezi nastave muzičke kulture.
- U izrazito velikom broju škola ne planira se i ne izvodi dopunska nastava.
- Dodatna nastava se planira i realizuje kroz rad hora.

Preporuke:

- Tokom procesa nastave podsticati misaonu aktivnost učenika/ca, samostalnost u radu, sopstveno učenje i sticanje znanja i vještina koja se uspješno mogu primjenjivati u praksi.
- Godišnje rasporede gradiva i operativne planove rada uraditi u skladu sa zahtjevima nastavno-ciljnog i procesno-razvojnog planiranja, a istovremeno obezbijediti 15-20% sadržaja specifičnog za lokalnu zajednicu.
- Svakodnevno pisati pripreme za časove koje su bazirane na ciljevima umjesto na sadržajima časa i sa obaveznim osvrtom na realizaciju.
- Na svakom času muzičke kulture koristiti melodijski muzički instrument, a računar prema potrebi planiranog sadržaja.
- Praćenje rada i napredovanje učenika/ca treba da bude kontinuirano i sistematsko, po tačno utvrđenim kriterijumima uz obavezno evidentiranje.
- Učioničkom prostoru posvetiti više pažnje ispunjavanjem informativnih, saznavnih, estetskih i zdravstvenih kriterijuma.
- Stručni aktivni treba da analiziraju uspjeh učenika/ca i predlože mjere za njegovo poboljšanje nakon svakog klasifikacionog perioda.
- Dopunsku nastavu redovno planirati i održavati.
- Dodatnu nastavu planirati i realizovati prema rasporedu.

Dominantne preporuke za sve predmete

Sa zbirnog pregleda prosječnog broja bodova za sve predmete može se vidjeti da su najbolje procijenjeni indikator **Organizacija nastave i učenja** (7,07) i **Ocjenjivanje** (7,01), a najslabije **Dopunska** (4,69) i **Dodatna nastava** (5,23).

Dominantne preporuke za sve predmete:

- U organizovanju časa kombinovati različite oblike i metode rada uz primjenu nastavnih sredstava i didaktičkog materijala, a individualne razlike u saznojnom potencijalu učenika/ca i motivaciji prevazilaziti individualizacijom i diferencijacijom u nastavnom procesu.
- Domaćim zadacima dati veći značaj kao vidu samostalnog rada učenika/ca, uraditi korektivnu analizu zadataka i koristiti ih kao uvod u rad na času.
- Sve uočene nedostatke u planovima i pripremama nastavnika/ca, kao i uslove koji su doveli do određenih odstupanja treba bilježiti i pri novom planiranju uzeti u obzir.
- Uskladiti ciljeve otvorenog dijela programa sa specifičnostima predmeta i sredine.
- Unaprijediti saradnju pedagoških službi i nastavnika/ca kako bi se vršilo kontinuirano planiranje časa usklađeno sa specifičnostima predmeta, grupa predmeta i praktične nastave.
- Nastavne sadržaje realizovati korišćenjem raspoloživih nastavnih sredstava i pomagala, raznovrsnog didaktičkog materijala i informatičke tehnologije.
- Napraviti specifikaciju potreba za realizaciju savremene nastave u kojoj će precizno biti definisana neophodna nastavna sredstva, metodička i stručna literatura i dr.
- Utvrditi kriterijum ocjenjivanja, elemente praćenja rada i provjeravanja znanja učenika/ca, a u ličnoj evidenciji (bilježnici) redovno evidentirati napredovanja učenika/ca.
- Raditi na smanjivanju razlika između školskih ocjena i postignuća učenika/ca na eksterno-internim i eksternim testiranjima.

- Učionički/kabinetski prostor urediti i opremiti edukativnim materijalom koji nastavnici/ce izrađuju sami/same ili u saradnji sa učenicima/cama, a koji zadovoljavaju informativno-saznajno-estetske kriterijume nastavnog procesa. Organizovati prostor za učenje tako da učenik/ca bude u centru.
- Stručni aktiv treba da se detaljnije bavi analizom obrazovno-vaspitnog rada, razmatranjem stručnih pitanja, stručnim usavršavanjem, poboljšanjem kvaliteta nastave i učenja, međupredmetnom korelacijom i usaglašavanjem kriterijuma ocjenjivanja. Radom aktiva treba obuhvatiti osvrt na realizaciju planiranih ciljeva i predlagati adekvatne mjere za poboljšanje kvaliteta znanja učenika/ca, na osnovu samoevaluacije.
- Uraditi planove rada dopunske nastave ciljno, po razredima, u skladu sa minimalnim zahtjevima Kataloga znanja Predmetnog programa matematike.
- Za realizaciju dopunske/dodatne nastave u manjim seoskim školama napraviti kombinovane grupe učenika/ca (ili samo jednu grupu) i pri tome izvoditi diferenciranu nastavu grupnim ili/i individualnim oblikom rada.
- Dodatnu nastavu potrebno je organizovati za učenike/ce svih razreda koji se ističu u postignućima i pokazuju interesovanje za dodatni rad.